

A DEBRECENI EGYETEM ÓVODÁJA
(DE ÓVODÁJA)

**PROGRAMJA
AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDÉRT**

Debrecen

2024

AZ INTÉZMÉNY ADATAI

Az intézmény neve:	DEBRECENI EGYETEM ÓVODÁJA (DE Óvodája)
Az intézmény alapítója:	DEBRECENI ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM 4032 Debrecen, Nagyerdei krt. 98.
Az intézmény fenntartója:	DEBRECENI EGYETEM 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
Az intézmény székhelye:	HAJDÚ-BIHAR VÁRMEGYE 4032 Debrecen, Nagyerdei krt. 98.
Az intézmény működésének helye:	DE Klinikai Központ 4032 Debrecen, Nagyerdei krt. 98.
Az intézmény címe:	Debreceni Egyetem Óvodája 4032 Debrecen, Nagyerdei krt. 98.
Az intézmény OM azonosítója:	030908
Az intézmény elérhetőségei:	
Telefon:	I. számú Óvoda: 06-52-411717/55346 II. számú Óvoda: 06-52-411717/55825
E-mail:	ovoda@unideb.hu
Honlap:	deovoda.unideb.hu
Az intézmény igazgatója:	Nagy Angéla

**A DEBRECENI EGYETEM ÓVODÁJÁNAK PROGRAMJA
AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDÉRT**

A program átdolgozásában részt vettek a DE Óvodája nevelőtestületének tagjai.

Összeállította:

Nagy Angéla igazgató,
szakvizsgázott óvodapedagógus, közoktatási vezető, mentálhigiénikus

Kovácsné Hajzer Ibolya óvodapedagógus

Szakadáti Klára óvodapedagógus

Tartalomjegyzék

I. BEVEZETÉS	5
1.1 Az óvoda természeti, földrajzi környezete	5
1.2 Fenntartói sajátosságok	5
1.3 Az óvoda építészeti adottságai, tárgyi feltételek	5
1.4 Személyi feltételek	5
1.5 Az óvoda helyi nevelési alapelvei, értékei, célkitűzései	6
II. A PROGRAM TARTALMA	7
2.1 Egészséges, biztonságos környezet	8
2.2 Helyes életritmus	9
2.3 Szomatikus nevelés	10
2.4 Mentális nevelés	15
2.5 Anyanyelvi nevelés és kommunikáció	25
III. TEVÉKENYSÉGEK RENDSZERE	28
3.1 Játék	28
3.2 Munka, munka jellegű tevékenységek	32
3.3 A tevékenységekben megvalósuló tanulás	33
IV. TEHETSÉGGONDOZÁS, VALAMINT A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ ÉS A BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGGEL KÜZDŐ GYERMEKEK NEVELÉSE	45
4.1 Tehetséggondozó, személyiségfejlesztő program	45
4.2 Pedagógiai program a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermeknek fejlesztéséhez	46
V. GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN	48
VI. A KAPCSOLATTARTÁS RENDSZERE	50
Felhasznált irodalom	52

Függelék:

- I. Az alkalmazottak létszáma, szakképzettsége, képzettsége
- II. A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke

I. BEVEZETÉS

1.1 Az óvoda természeti, földrajzi környezete

Az óvoda a Nagyerdő övezetében fás, ligetes környezetben helyezkedik el. A természetvédelmi területen elhelyezkedő intézmény az egészséges, szép környezet biztosításán túl gazdag lehetőséget teremt a természeti jelenségek, változások megismeréséhez, a természet védelmére neveléshez, a gyermekek természetszeretetének kialakításához. Közegészségügyi követelmények szempontjából a levegő, a víz- és talajadottságok kedvezőek. A levegő tisztaságát biztosítják a Nagyerdő fái, az udvarokon található növényzet. Az I. sz. óvodát zöld növényzet, sövény, valamint nyárfasor védi a légszennyezéstől. A II. sz. óvoda zöldövezetben található.

A víz minőségét rendszeresen ellenőrzik, továbbá mindkét óvodában víztisztító berendezés gondoskodik a megfelelő minőségű vízről a gyerekek számára. A talaj szennyeződéstől mentes, a homokozók homokcseréjét évente biztosítjuk.

1.2 Fenntartói sajátosságok

Az óvoda fenntartója a Debreceni Egyetem. A fenntartó, valamint a Klinikai Központ az óvoda működéséhez költségvetésében évente meghatározott dologi- és bérköltség keretet biztosít. A fenntartó biztosítja az óvoda működéséhez szükséges rezsi költséget, valamint az épületek karbantartásához, felújításához szükséges fedezetet.

1.3 Az óvoda építészeti adottságai, tárgyi feltételek

Az óvoda a DE Klinikai Központ területén két, egymástól 600 m távolságra lévő épületben helyezkedik el. Az I. sz. óvoda épületében két csoport található, tornaszoba, foglalkoztató- és logopédiai fejlesztő szoba, kiszolgáló helyiségek, tágas, jól felszerelt, dús növényzetű udvar áll a gyerekek rendelkezésére. Az épület karbantartása, az állagmegóvás folyamatosan biztosítva van. A II. sz. óvoda a 2013-ban megvalósított bővítés óta hat csoport befogadására alkalmas. Tornaterem, foglalkoztató helyiségek, logopédiai fejlesztő szoba, három csoporthoz külön étkező helyiség is adott, és árnyas fák övezte udvar biztosítja a gyerekek számára a mozgáshoz szükséges területet. A csoportszobák területe 20-25 gyermek befogadására alkalmasak. Az óvodai férőhelyek száma: 185 fő, a maximálisan felvehető gyermeklétszám: 200 fő.

Az udvarok mérete megfelelő, mindkét helyen található füves, betonozott és homokos talaj. A II. óvoda udvarán műfüves pálya is található. Az udvari játékok és eszközök elsősorban természetes alapanyagból készültek, változatos mozgástevékenységre ösztönöznek. Mindkét óvodában folyamatos az udvari játékok szabvány szerinti ellenőrzése, cseréjük a fejlesztési tervben ütemezettek szerint történik.

A tárgyi feltételek folyamatos fejlesztése, bővítése nagyrészt a fenntartó és a DOTE Óvodáért Alapítvány által valósul meg. A gyermekek által használt helyiségekben a bútorzat megfelelő, fából készült játékszekrények, székek, valamint a higiénia biztosító öltözőszekrények állnak a gyerekek rendelkezésére. A csoportszobák berendezése esztétikus, barátságos, a gyermekek sokszínű tevékenységét szolgálja. A játékok minősége és mennyisége megfelelő, a 20-25 fős gyermekcsoport részére változatos, kreatív tevékenységre ösztönöz.

1.4 Személyi feltételek

Az intézmény a Debreceni Egyetem dolgozói, többségében az egészségügyben dolgozó szülők számára nyújt szolgáltatást, ezért napi 12 órás nyitvatartással (5.30 -17.30) működik. A gyermekeket 33 fő köznevelési foglalkoztatott látja el, közülük 17 fő óvodapedagógus, 13 fő dajka,

3 fő pedagógus asszisztens. Emellett 1 fő óvodatitkár és egy fő – megváltozott munkaképességű – műszaki dolgozó segíti az intézmény működését.

Az óvodapedagógusok a gyermekek nevelése iránt elkötelezett, felelősségteljes attitűddel rendelkező, nagy szaktudású pedagógusok. A dajkák gyermekszerető, igényes, többféle képzettséggel rendelkező munkatársak. Szakmai megújulásra kész, egységes a nevelőtestület.

Az alkalmazottak képezését, szak- és továbbképzéseinek típusát a Függelék tartalmazza.

Az óvodapedagógus párok *heti váltásban* dolgoznak. Munkájukat összehangolt, segítő, partneri kapcsolat jellemzi. A közösségen belül vannak kreatív egyéniségek és olyan pedagógusok, akik a végrehajtó feladatokban végeznek kiemelkedő munkát.

Az óvodapedagógusok pedagógiai munkáját tapasztalt, szakképzett dajkák segítik.

A pedagógusok tevékenységét a 2018-as nevelési évtől az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények szakemberei (logopédus, pszichológus, gyógypedagógus, mozgásfejlesztő, tanulási képességeket fejlesztő) egészítik ki. Az egészségügyi szűrővizsgálatokat a DA-EFI gyermekorvosa és fogászai végzik. A védőnői ellátást a Vármegyei Védőnői Szolgálat biztosítja.

1.5 Az óvoda helyi nevelési alapelvei, értékei, célkitűzései

„Gyógyító erő a szeretet.

**Ki teste, ki lelke egészségét köszönheti e csodának,
ki teljes emberségét.”**

(Tatiosz)

Legfőbb célunk a gyermekek nevelése, a családi nevelés kiegészítése, segítése, hogy az óvodában a gyermekek átéljék az óvodai élet örömeit, lehetőséget adjunk az egyéni fejlődésre, az élményszerű közösségi életre, és **megalapozzuk az egészséges életmód szokásait.**

Nevelőtestületünk a pedagógiai meggyőződés és a helyi sajátosságok szerencsés ötvöződése következtében 1991 óta tekinti kiemelt feladatának a korosztály egészséges életmódra nevelését. Valljuk, hogy a gyermek személyiségének fejlődése szempontjából **legfontosabb a testi-lelki harmónia**, továbbá a helyes szokások megalapozására, kialakítására a 3-7 éves kor a legoptimálisabb időszak.

Gyermekkép

Nevelőközösségünk a gyermek, mint fejlődő személyiség számára biztosítja a *gondoskodást és különleges védelmet.*

Támogatjuk a gyermeket abban, hogy szabadon, felszabadultan játsszon, hozzásegítjük ahhoz, hogy élvezze a játéktevékenységeket. Megteremtjük a játékon belüli fejlődés lehetőségét, elősegítjük az egyéni fejlődést, a felzárkózást és a tehetséggondozást.

Biztosítjuk a személyiség fejlesztését, a közösségi életre történő felkészítést a társakkal, barátokkal való kapcsolatok által, a csoport, a közösség szervezeti keretein belül.

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön. s meglévő hátrányai csökkenjenek.

Óvodakép

Az óvoda légköre barátságos, bensőséges, szeretetteljes, **nyitott**, családi jellegű. Az óvoda dolgozói a gyermekek érdekében együttműködő közösséget alkotnak. A szokásalakítás érdekében a **rendszerességet, a következetességet és a mintaadást** hangsúlyozzuk

A nevelőtestületben elfogadott és követendő az esélyegyenlőséget biztosító, hátrányt csökkentő pedagógiai attitűd.

Intézményünkben kiemelt szerepet kap a gyermeket megillető jog, az egyenlő hozzáférés biztosításának alapelve. **A hátrányos helyzetű-, a halmozottan hátrányos helyzetű-, a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, illetve multikulturális gyermekek nevelése inkluzív és integrált** módon valósul meg. Az alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, megkötések csak a gyermek érdekében védelmében tartalmaz.

A családokkal az együttnevelés, a nevelő hatások erősítése, illetve kompenzálása érdekében közvetlen, partneri kapcsolat kialakítására törekszünk.

Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük a segítségnyújtás **családhoz illesztett** megoldásait. Különböző programokon, ünnepeken, nyílt napokon, szakmai fórumokon, kirándulások alkalmával, sportrendezvényeken és a mindennapokban biztosítjuk a szülők számára a betekintést, az aktív együttműködést.

A program tevékenységét meghatározó célok:

- Egészséges, testileg, szellemileg fejlett, kiegyensúlyozott, nyitott gyermek nevelése, hangsúlyozva az érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelést,
- az általános emberi értékek, kiemelten az egészség értéként való elfogadása, a környezettudatos magatartás megalapozása,
- képességfejlesztés, az iskolába lépéshez szükséges készségek, képességek kialakítása, tehetségsírák kibontakoztatása, felzárkóztatás.

II. A PROGRAM TARTALMA

A program feladata:

1. A gyermekek megismerésére építve érzelmi biztonságot nyújtunk. Változatos játékokkal, mesével, különböző tevékenységekkel biztosítjuk a gyermekek személyiségének szabad kibontakozását, aktivitását. Az érzelmi intelligencia fejlesztésével hozzásegítjük a gyerekeket a kiegyensúlyozott, boldog élethez. Megalapozzuk az életkornak megfelelő társas együttélés és önérvényesítés alapvető normáit, szokásait. Szem előtt tarjuk a kiemelt figyelmet igénylő, a szociálisan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek differenciált fejlesztését, fejlődésük elősegítését.
2. Az egészséges életmód értékeit az életkori sajátosságoknak, szükségleteknek megfelelően közvetítjük a személyi és környezet higiénia, az egészséges táplálkozás, a mozgásban gazdag életmód szokásainak kialakításával, a lelki egészség megteremtésével. Tudatos szokásalakítással, a tárgyi feltételek biztosításával (szelektív hulladékgyűjtés, komposztáló, víz- és energiatakarékosság, újrahasznosítás, kertgondozás, madárvédelem stb.) segítjük elő a környezettudatos, környezetvédő magatartás kialakulását.
3. Tudatos érték közvetítéssel játékos formában fejlesztjük értelmi képességeiket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás stb.), kreativitásukat és nyelvi-, kommunikációs készségüket. Lehetőséget teremtünk a gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek bővítésére, rendszerezésére. Egyénre szabottan, differenciálva fejlesztjük személyiségüket, segítjük a tehetségsírák kibontakozását.

A program tartalma, területei:

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM			
EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET			
A gyermek személyisége			
Szomatikus nevelés	Az óvoda légköre Helyes életritmus	Mentális nevelés	
Személyi higiénia nevelés		Érzelmi stabilitás megteremtése, érzelmi intelligencia fejlesztése	
A szervezet edzése, képességfejlesztés		Énkép, önismeret fejlesztése	
Az egészség védelmére, baleset-megelőzésre nevelés		Közösségi nevelés	
Környezeti higiéniai szokások és környezettudatos magatartás megalapozása		Erkölcsei, akarat tulajdonságok fejlesztése	
Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlődésének elősegítése			
A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái			
Az óvodapedagógus-gyermek kapcsolata	Az óvodapedagógus személyisége	Gyermek-gyermek kapcsolata	
A dajka-gyermek pedagógiai asszisztens-gyermek kapcsolata	Az óvodapedagógus-dajka, pedagógiai asszisztens együttműködése	Gyermek-közösség kapcsolata	
	A szülő-óvodapedagógus együttműködése		
A tevékenységek rendszere			
MUNKA	JÁTÉK	TANULÁS	
önkiszolgálás	Szabad játék	mozgás	
közösségi munka	gyakorló, konstrukciós, szerep, szabály, dramatikus játék, bábozás, barkácsolás	külső világ tevékeny megismerése (a környezet megismerésére és védelmére nevelés, matematikai nevelés)	
társakért végzett munka		művészeti nevelés (verselés, mesélés; ének, zene, énekes játék, gyermektánc; rajzolás, festés, mintázás, kézimunka)	
Anyanyelvi nevelés és kommunikáció			
hangképzés	szókincs	kifejezőkészség	kommunikáció

A DE Óvodája nevelőtestületének teljes körű egészségfejlesztési célja, hogy minden gyermek részesüljön a mindennapokban rendszeresen működő, a testi-lelki jólétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő tevékenységben.

2.1 Egészséges, biztonságos környezet

A program megvalósulásának alapvető feltétele az egészséges, biztonságos környezet megteremtése. Az óvoda épületeinek nyitását-zárását a gyerekek biztonságának figyelembevételével alakítjuk ki.

Az óvoda közegészségügyi követelményei		A DE Óvoda helyi sajátosságai	
		I. Óvoda 2 gyermekcsoport	II. Óvoda 6 gyermekcsoport
Udvar területe	75 férőhely: 3.400 m ²	3.300 m ²	3.500 m ²
Csoportszoba területe	25 férőhely: 50 m ²	2x50 m ²	3x50,4 m ² + 3x30 m ² (étkező) 2x52,2 m ² , 1x53,7 m ²
Tornaterem, tornaszoba		48 m ²	88 m ²
Öltöző, mosdó	25 főre: 3 mosdókagyló 3 wc-ülőke	optimális	optimális
Világítás	Jó, természetes világítás, műanyaggháló, mesterséges világítás: 100 lux	korszerű	korszerű
Levegő	tiszta, oxigéndús levegő	optimális	optimális, zöldövezet
Hőmérséklet	csoportszoba: 20-22 C° mosdó: 22-24 C°	optimális	optimális

A környezet kialakításának fontosabb szempontjai:

- szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét,
- tegye lehetővé mozgás- és játékigényük kielégítését,
- segítse a környezettudatos magatartás kialakulását,
- formálja környezet-esztétikájukat harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal,
- sugározzon nyugodt, otthonos, családi légkört.

2.2 Helyes életritmus

A gyermekek egészséges fejlődésének feltétele a helyes életritmus. A helyes életritmust a **napirend** biztosítja, mely *folymatos* és *rugalmas*. A csoportokban az óvodapedagógusok a napirendet a gyermekek életkori és egyéni fejlettségének megfelelően, a helyi sajátosságok figyelembevételével, önállóan alakítják ki és alkalmazzák.

A napirend kialakításának főbb szempontjai:

- tegye lehetővé a gyermekek alapvető biológiai szükségleteinek kielégítését,
- biztosítsa az életkori sajátosságból, illetve egyéni igényekből fakadó változatos tevékenységeket,
- megfelelő időtartamot biztosítson az egyes tevékenységekhez,
- érvényesüljön benne a szabad játék kiemelt jelentősége.

NAPIREND (minta)			
A tevékenységek			
kezdet	vége	időtartama	megnevezése
5 ³⁰	10 ³⁰	5 ⁰⁰	Gyülekezés, játék, szabadon választott tevékenység, közben - 8 ³⁰ -9 ⁰⁰ reggeli - tervezett tevékenységek - mindennapos mozgás, láb-, és tartásjavító torna - beszélgető kör - tehetség gondozás, felzárkóztatás, egyéb foglalkozás - gondozási tevékenységek - gyümölcs evés
10 ³⁰	12 ⁰⁰	1 ³⁰	Játék, séta a szabadban, tisztálkodás, készülődés az ebédhez.
12 ⁰⁰	14 ³⁰	2 ³⁰	Ebéd, mosdózás, fogápolás, készülődés a pihenéshez, pihenés.
14 ³⁰	17 ³⁰	3 ⁰⁰	Ébredés, mosdózás, uzsonna, felzárkóztatás, egyéb foglalkozások, játék, egyéb szabadon választott tevékenység a csoportszobában vagy az udvaron – időjárás függvényében, hazamenetelig.

2.3 Szomatikus nevelés

Cél:

Egészséges, testileg fejlett, az egészséges életmód szokásait önállóan gyakorló gyermekek nevelése.

Feladat:

- A személyi és környezeti higiénia, az egészséges táplálkozás és a mozgásban gazdag életmód szokásainak kialakítása.
- A testi képességek fejlődésének elősegítése, mozgás megszerettetése.
- A gyermekek egészségének védelme, szervezetük edzése, egészségvédő szokások kialakítása.

A szomatikus nevelés területei:

- *testi szükségletek kielégítése*
- *személyi higiénia nevelés*
- *a szervezet edzése, képességfejlesztés*
- *az egészség megőrzésére, baleset-megelőzésre nevelés*
- *környezeti higiéniai szokások és környezettudatos magatartás megalapozása*

2.3.1 Testi szükségletek kielégítése

- Egészséges táplálkozás

A szervezet vegetatív működéséhez, tartalékjainak növeléséhez, a testi fejlődéshez megfelelő minőségű és mennyiségű táplálékra van szükség. A táplálkozási szokások gyermekkorban alakulnak ki. Az óvoda feladata, hogy helyes és egészséges táplálkozásra neveljen.

A gyermekeknek napi háromszori étkezést biztosítunk, mely egy fő és két kiegészítő étkezésből áll (tízórai - ebéd - uzsonna). Az óvoda melegítőkonyhával rendelkezik, az ételmezt a fenntartó által megbízott konyháról szállítják. Az étlapot a konyha szakemberei készítik el, melyet folyamatosan egyeztetünk, véleményezünk, ellenőrizzük.

Az egészséges táplálkozás érdekében ezt a táplálékot kiegészítjük:

- *a szülők által hozott zöldséggel, gyümölcssel,*
- *gyógyteákkal, gyümölcsteákkal, tartósítószerrel nem tartalmazó gyümölcslevekkel.*

Az étrendtervezés szempontjai:

- a változatossági mutató feleljen meg a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásoknak,
- az étrend összeállítása, az ételek elkészítése a nyersanyag – kiszabati előírás szerint történjen,
- jellemezze idényszerűség,
- a napi háromszori étkezés biztosítson egy főre legalább 0,3 liter tejet vagy ennek megfelelő mennyiségű kalciumtartalmú tejterméket, két adag zöldséget (ide nem értve a burgonyát) vagy gyümölcsöt, ezekből legalább egy adagot nyers formában, és két adag gabona alapú ételmiszert,
- csökkentett só-, cukor-, és energiatartalom
- elégítse ki a gyermekek folyadékigényét (ivóvíz, tea, ásványvíz),
- a tízórai, ebéd, uzsonna aránya a napi étkezésben: 15 % - 40 % - 10 %,
- a gyermekek igénye (mit szeretnek),
- egyes gyermekeknél a speciális diétaigények kielégítése (kalóriaszegény, gluténérzékeny, cukorbeteg, ételallergia, laktózérzékeny stb.).

A helyes étkezési szokások kialakítása érdekében együttműködünk a családdal és a szakemberekkel (dietetikussal, gyermekorvossal). A szülők tájékoztatása céljából a heti étlapot kifüggesztjük, így segítjük az óvodai és az otthoni étkezés összhangjának megteremtését (reggeli, vacsora).

A szokásalakítás szempontjából fontosnak tartjuk:

hogy az étkezések nyugodt, kulturált feltételek között történjenek. Az új ételeket, ízeket támogató attitűddel, a közösség jótékony ráhatásával próbáljuk elfogadtatni, megszerettetni a gyermekekkel. Hangsúlyt fektetünk arra, hogy az egészséges táplálkozás, a gyümölcs-, zöldség-, rostban gazdag ételek fogyasztása a gyermekek szokásává váljon. Arra szoktatjuk a gyerekeket, hogy az ételeket jól rágják meg. A nap folyamán megfelelő mennyiségű folyadékot igyanak. A folyadék (szűrt víz) fogyasztását folyamatosan, egész nap biztosítjuk.

Az alternatív táplálkozási szokásokat az óvoda nem támogatja (pl. vegetáriánus étrendek), a vallási meggyőződésből eredő és nemzetiségi-kulturális táplálkozási szokásokat azonban tiszteletben tartjuk.

A helyes étkezési szokások kialakulásának fokmérői:

- elfogadja a kínált ételt
- megkóstolja, ízleli, elfogadja az új ételeket, ízeket
- szívesen fogyasztja az egészséges ételféleségeket
- megfelelő mennyiségű folyadékot iszik (szívesen elfogadja a felkínált folyadékot, szükség esetén jelzi folyadékigényét)
- kulturáltan étkezik
- helyesen használja az evőeszközöket
- önállóan, esztétikusan terít

- Ébrenlét, pihenés - alvás

Az óvoda a nyitvatartási ideje alatt biztosítja az ébrenlét, pihenés, alvás életkornak és egyéni szükségletnek megfelelő helyes arányát. A korán érkező gyerekeknek igényük szerint lehetőséget adunk a pihenésre.

A napi tevékenységek megszervezésében a cselekvő és gondolati aktivitáshoz megteremtjük a feltételeket (idő, hely, eszköz, motiváció).

A tevékenységek változatos helyen folynak, a viszonylagos állandóság (csoportszoba) mellett az óvoda különböző helyiségeit (tornaterem, foglalkoztató szoba, udvar, étkező, öltöző, mosdó, folyosó) használjuk.

A napirendet úgy alakítjuk, hogy a gyerekek a nap nagy részében sokszínű tevékenységek közül választhassanak. A gyerekek igényüktől, életkoruktól függően önállóan tevékenykednek, az óvodapedagógus szükség szerint bekapcsolódik, segítséget nyújt.

Az óvodás korúak alvásszükséglete 3-4 éveseknél legalább napi 11-13 óra, 6-7 éveseknél 10-12 óra. Azok a gyerekek, akik nem igénylik a napközbeni alvást, csendes pihenéssel (nagycsoportban második félévtől kb. egy óra pihenés után csendes tevékenységgel) tölthetik a pihenőidőt.

A nyugodt pihenés biztosításának szempontjai:

- tiszta levegő (folyamatos légcseré), megfelelő hőmérséklet, szűrt fény, csend,
- megfelelő méretű fektető,
- ágynemű,
- kényelmes ruházat.

- Széklet- és vizeletürítés: az egészség megőrzése érdekében a szükséglet-kielégítés biztosítása alapkövetelmény. Az egyéni eltéréseket tiszteletben tartjuk, az intimitást biztosítjuk. A rendszerességre szoktatás érdekében együttműködünk a családdal. Fokozatosan szoktatjuk a gyermekeket önállóságra (WC-papír helyes használata).

- Öltözködés

A megfelelő ruházat védi a testet, formálja a gyermek esztétikai érzékét. Az óvodában a gyerekek saját ruhájukat viselik. A ruhát szennyező tevékenység végzésekor (pl. festés, gyurmázás) védőruhát – kötényt vagy inget – használnak.

Fontos, hogy a ruházat:

- kényelmes legyen,
- ne akadályozza a mozgást,
- alkalmazkodjon az időjáráshoz, évszakhoz,
- segítse a gyermek önálló öltözködését.

A cipő

- kényelmes, megfelelő méretű legyen,
- segítse a láb mozgását, fejlődését, biztosítsa a bőr lélegzését,
- tartsa a bokát és a lábboltozatot.

A helyes szokások kialakulásának fokmérői:

- önállóan, helyes sorrendet tartva, hőmérsékletnek megfelelően öltözik fel és le
- ruháit összehajtva rakja a helyére
- tud kifordítani, gombolni, cipzárt húzni, csomót és masnit kötni

2.3.2 Személyi higiénia nevelés

A napirend lehetővé teszi a gyermekek számára a *személyükkel kapcsolatos higiéniai teendők* elvégzését, melyet megfelelő méretű, minőségű, könnyen tisztán tartható saját eszközökkel végeznek:

- kézmosás, körömápolás
- mosakodás
- fogápolás (óvodába lépéstől)
- zsebkendőhasználat
- WC-papír használat
- hajápolás

A helyes szokások kialakulásának fokmérői:

- önállóan, szükség szerint, megfelelően használja a zsebkendőt
- önállóan mos fogat, használja a fogápolási eszközöket és tisztán tartja azokat
- önállóan és helyesen használja a WC-t
- önállóan mos kezet, használja a körömkéft
- önállóan fésülködik

2.3.3 A szervezet edzése

A szervezet edzését a mozgásszükséglet kielégítésével, az évszaknak, időjárásnak megfelelő nap-, és légfürdőzéssel szolgáljuk.

Nagy hangsúlyt fektetünk a mozgás megszerettetésére, a harmonikus és összerendezett mozgás elősegítésére, a mozgásos játékokra a feltételek biztosításával (hely, idő, eszköz, ötlet).

- szabadban	- az óvoda udvar, - erdő, park (séta, kirándulás alkalmával)	önálló és kezdeményezett mozgásos tevékenység - eszközzel - eszköz nélkül
- teremben	- tornaterem, tornaszoba, csoportszoba, más helyiségek	

- Kezdeményezett mozgásos játék, mindennapos mozgás

Tapintattal hagyjuk játszani, szükség esetén együttműködünk, segítjük, ösztönözzük a gyerekeket. Naponta többször kezdeményezünk **mozgásos** utánozó-, szerep- és szabályjátékokat (futó-, fogó-, verseny- és labdajátékokat). A kezdetektől hangsúlyt kap a **mozgáskreativitás**, a gyermek mozgásos ötletei a különböző mozgásos tevékenységekben. A kezdeményezett játékokba kedvük, érdeklődésük szerint kapcsolódhatnak be. Az eltérő mozgásfejlettség, a készség, képesség különböző szintje miatt differenciált bánásmódot alkalmazunk. Ezekhez a feladatokhoz használjuk a labdákat, az AYRES terápia eszközeit, az ASCO tornaszereit, a beépített játékszereket stb., melyeket folyamatosan bővítünk. A prevenciót szolgálják a tartásjavító és láb-boltozat erősítő gyakorlatok, melyeket beépítünk a mindennapos mozgás anyagába. A gyerekek megszokják, hogy figyeljenek a test jelzéseire, mely a betegség korai felismerését, a megelőzést szolgálja.

Nagy hangsúlyt fektetünk a mindennapos mozgás **rendszerességére**, amely a szokásalakítás szempontjából nagyon lényeges. A mozgásszeretet kialakítása érdekében **a játék** dominál, de gyakorlataiban helyet kaphatnak rend- és gimnasztikai elemek. Az időjárásnak megfelelően, az udvar és a természet adta lehetőségeket kihasználva a napi tornát a szabadban tartjuk.

- Mozgástehetségek fejlesztése, ovi-foci

Hagyománya van óvodánkban a kiemelkedő képességű gyermekekkel való foglalkozásnak. Igényüknek, érdeklődésüknek megfelelően biztosítjuk számukra a többlet tevékenységet, az egyéni fejlődés ütemének figyelembevételével.

Óvodánk csatlakozott a Bozsik Ovi – Foci programhoz. A gyerekek rendszeresen részt vesznek az MLSZ és a DEAC által szervezett tehetségkiválasztó sportprogramokon, fesztiválokon.

Emellett lehetőség szerint részt veszünk a város vagy egyéb oktatási intézmények által megrendezésre kerülő játékos sportversenyeken.

A helyes szokások kialakulásának fokmérői:

- szívesen játszik, mozog, tornázik a szabadban és a teremben egyaránt
- örömmel vesz részt a pedagógus által szervezett mozgásos játékokban
- önállóan is kezdeményez mozgásos játékokat

2.3.4 Az egészség megőrzésére, baleset-megelőzésre nevelés

Az egészség megőrzésére nevelés alapfeladata – a helyes táplálkozás, tevékenység- és mozgásban gazdag életmód biztosítása mellett – az **egészségvédő szokások kialakítása**, mellyel elősegítjük a betegségek megelőzését.

A védekezés területei:

- cseppfertőzés ellen,
- tapintás, illetve közvetlen érintkezés útján terjedő fertőzések ellen,
- fertőzött tárgyak és élelmiszerek által okozott fertőzések ellen,
- tartási rendellenességek kialakulása ellen (pl. láb- és tartásjavító torna),
- érzékszervek megbetegedése ellen,
- a nap káros sugárzása ellen.

A vezetői felelősség kiterjed az óvodai nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtésén túl a gyermekbalesetek megelőzésére is.

Baleset megelőzés: a nevelés folyamatában olyan *magatartásformák kialakítására* törekszünk, mellyel a balesetek elkerülhetők. Az óvodapedagógus kötelessége, hogy rendszeresen hívja fel a gyerekek figyelmét a környezetben lévő veszélyhelyzetekre, alakítson ki, tanítson meg a gyermekekkel veszélyelkerülő technikákat. Ebbe a szülőket feltétlenül be kell vonni!

Feladatok:

- a veszélyhelyzetek felismertetése, elkerülése,
- az eszközök balesetmentes használata,
- biztonságos közlekedésre nevelés.

Az egészségmegőrzés és balesetvédelem természetes módon épül be az óvoda mindennapi tevékenységébe, különösen a játék, gondozás, külső világ megismerése területeibe.

Megfelelő szakemberek bevonásával, a szülőkkel együttműködve látjuk el a speciális gondozó, prevenció és korrekció, testi nevelési feladatokat.

A jogszabályban előírt egészségügyi vizsgálatokat biztosítjuk gyermekorvos, valamint védőnő segítségével. A szokásalakítást segítik, a meghívott orvos szülők demonstrációi, illetve a rendelőkben tett csoportos látogatások.

A védő-óvó intézkedések konkrét feladatait az óvoda **Házirendje** és az **SZMSZ** tartalmazza.

A helyes szokások kialakulásának fokmérői:

- a játékokat, eszközöket balesetmentesen használja
- kerüli a túl nagy zajt, hangoskodást, kiabálást
- huzamosabb ideig nem tartózkodik napon (védekezik a nap káros sugárzása ellen: sapka, napvédő krém)
- mosatlanul nem fogyaszt gyümölcsöt, zöldségfélét
- örömmel vesz részt mozgásos tevékenységekben
- helyes testtartással ül, szívesen vesz részt a láb- és tartásjavító tornán
- védi, óvja érzékszerveit (megfelelő távolságról nézi a tárgyakat, rajzait)
- felismeri a veszélyhelyzeteket, a veszélyes anyagokat és megpróbálja elkerülni
- szükség esetén figyelmezteti társait, vagy a felnőttet értesíti
- betartja a gyalogos közlekedés szabályait

2.3.5. Környezeti higiénia nevelés, környezettudatos magatartás kialakítása

Környezetünk fenntarthatósága érdekében programunk nagy hangsúlyt fektet az egészséges környezet kialakítására, megőrzésére, és a gyermekek környezettudatos magatartásának megalapozására. A gyermek természethez való ösztönös vonzódásának megerősítéséhez elengedhetetlen az óvoda valamennyi dolgozójának folyamatos szemléletformálása, közvetlen mintaadása, és a gyermekek számára gyakorlási lehetőség biztosítása. Ennek érdekében minden csoportban kihelyezünk papírhulladék gyűjtőt, és mindkét óvodában komposztálót. Újrahasznosított papírt használunk, és leginkább újrahasznosítható anyagokból barkácsolunk. A környezettudatosságra nevelés áthatja az óvodai nevelésünk egészét, beépül valamennyi tevékenységi területbe.

A helyes szokások kialakulásának fokmérői:

- vigyáz a használatában lévő helyiségek (csoportszoba, étkező, mosdó, öltöző, tornaterem, udvar) rendjére, tisztaságára
- ismeri és kerüli az egészségünkre, környezetünkre ártalmas anyagokat, ill. emberi tevékenységeket, tudja, miért fontos a környezetvédelem
- takarékoskodik a vízzel
- igényli a természetes megvilágítást, észreveszi, ha nem szükséges a mesterséges fény
- takarékoskodik a tevékenységek során használt anyagokkal, különös tekintettel a papírra
- részt vesz a szelektív hulladékgyűjtésben, újrahasznosításban (főként papír, műanyag, komposzt)

2.4 Mentális nevelés

Célja: olyan személyiségjegyek kialakítása, amelyek képessé teszik a gyermeket az életkorának, képességeinek megfelelő tevékeny életre, miközben önmagával és környezetével harmóniában él:

- a szeretet és kötődés képességének fejlesztése
- érzelmi stabilitás megteremtése
- énkép, önismeret kialakítása (egészséges önbizalom, önértékelés)
- az érzelmi intelligencia fejlesztése, érzelmek felismerése, megnevezése, kifejező képességének fejlesztése, az érzelmek kezelése
- erkölcsi, akarati tulajdonságok fejlesztése
- társas magatartás, közösségi szokások formálása
- a különbözőség elfogadására és elfogadtatására való képesség fejlesztése

Az **individualizáció** és a **szocializáció** az óvodában egymást áthatva érvényesül. Az én csak a mi viszonylatában teljesezhet ki, ugyanakkor a közösséget az egyének sokszínűsége gazdagítja. Elősegítjük, hogy rácsodálkozzon a gyermek a természetben és az emberi környezetben lévő jóra, szépre, tisztelje és becsülje azt.

Intézményünkben mentálhigiénés munkaközösség („Mentalálka”) is gondoskodik a dolgozók, a gyermekek és szülők mentális egészségéről. A 2018/19-es nevelési évtől óvodánk kapcsolódott a Boldogságóra Programhoz, mely a pozitív pszichológiára építve ad módszertani segítséget óvodapedagógusaink számára.

2.4.1 A megvalósítás feltételrendszere

2.4.1.1 Az óvoda légköre

Az óvoda légköre barátságos, bensőséges, szeretetteljes, családias jellegű. Óvodánkat, az óvoda alkalmazottjait pozitív attitűd, pozitív érzelmi töltés jellemzi. Az épületek adottságai elősegítik az érzelmi biztonság, érzelmi kötődés kialakulását: a nagyobb gyermekek segítik a kisebbeket, a szülők bizalommal fordulhatnak az óvoda valamennyi dolgozójához. A gyermekek közötti óvodai barátságok tartósak, óvodán kívül is tovább élnek. Az óvodapedagógusok, dajkák, az óvodában dolgozó egyéb szakemberek a gyermekek érdekében együttműködő közösséget alkotnak.

Az óvoda nyitott, mely lehetővé teszi a partnerközpontú működést. A családok sajátosságaira, szokásaira építve segítjük, támogatjuk a gyermekek nevelését, személyiségük fejlesztését, tiszteletben tartjuk a családi tradíciókat.

2.4.1.2 Az óvodapedagógus személyisége

A gyermek mentális fejlődése az óvodában nagymértékben függ az *óvodapedagógus személyiségétől*. Ennek érdekében fontos, hogy az óvodapedagógust jellemezze:

- a gyermek iránti felelősségteljes szeretet,
- fogadja el a gyermeket olyanak, amilyen, és nem olyanak, amilyenek lenni kellene,
- legyen probléma érzékeny, segítőkész,
- legyen őszinte érdeklődésű a gyermek iránt,
- rendelkezzen nagyfokú empátiával,
- tevékenységében, viselkedésében legyen őszinte, hiteles,
- nevelési helyzetekben példamutató,
- legyen tisztelettudó,
- szakmája iránt legyen elhivatott, tudása naprakész,
- a családokkal a gyermekek érdekében alakítson ki nevelőpartneri kapcsolatot,
- feladatát a munkaköri leírásnak megfelelően felelősségteljesen végezze.

2.4.1.3 Az óvodapedagógus-óvodapedagógus kapcsolata

Az óvodapedagógusok nevelőpartneri kapcsolatának célja a nevelés hatékonyságának erősítése. Munkájukat a gyermekek érdekében, egymás nevelő-oktató munkáját tiszteletben tartva végzik. A pedagógiai programnak megfelelően, a gyermekek személyiségéhez igazodva összehangolják terveiket, a kitűzött célokat, feladatokat önállóan, egymás munkájára építve valósítják meg. Folyamatosan, naponta konzultálnak, az eredményeket rendszeresen mérik, ellenőrzik, szükség esetén módosítanak, beavatkoznak. Kritikus barátként arra törekcszenek, hogy erősítsék egymást, és segítsék pedagógus képességeik mind teljesebb kibontakozását, a gyermekek derűs, folyamatosan gyarapodó személyiségének formálódása érdekében. A nevelőközösségen belül tevékenységük a gyermekek jólétét, az óvoda érdekeit szolgálja.

2.4.1.4 Az óvodapedagógus-gyermek kapcsolata

Az óvodapedagógus és a gyermek közötti érzelmi kapcsolat kialakulásához biztosítjuk a gyermek igényéből fakadó *testi közelséget, együtt játszást, meghitt beszélgetést*. A gyermekekkel való közvetlen kapcsolatokban az egyéni bánásmód érvényesül. Az óvodapedagógus-gyermek kapcsolata a gyermek egészséges testi-lelki fejlődését segíti. A kapcsolatot az egymás iránti tisztelet, a kölcsönös bizalom, a hiteles kommunikáció jellemzi.

Az óvodapedagógus legyen együttműködésre kész, éreztesse támogató figyelmét, a segítségnyújtás biztonságát.

Az együttműködés kétpólusú, a gyermekeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőttek. A kapcsolat tehát aktív és kölcsönös. Így a mindennapok tevékeny, szeretetteljes légkörében a gyermekekben lévő értékek kibontakoznak, fejlődnek.

2.4.1.5 A dajka-gyermek, pedagógiai asszisztens-gyermek kapcsolata

A nevelés hatékonyságának érdekében elengedhetetlen a pozitív gyermek-dajka, -pedagógiai asszisztens kapcsolat. A nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő személyiségével, tevékenységével, gyermekhez való viszonyulásával hatással van a gyermek fejlődésére, ezért része a nevelés folyamatának.

A dajkát, pedagógiai asszisztentst jellemezze:

- a gyermek iránti szeretet,
- legyen probléma érzékeny, segítőkész,
- rendelkezzen empátiával,
- tevékenységében, viselkedésében legyen őszinte, emberi,
- nevelési helyzetekben támogató, az óvodapedagógussal együttműködő,
- a családokkal a gyermekek érdekében legyen udvarias, mértéktartó,
- feladatát a munkaköri leírásnak megfelelően felelősségteljesen végezze.

2.4.1.6 Az óvodapedagógus, a dajka és a pedagógiai asszisztens együttműködése

Óvodai nevelési programunk megvalósítása során a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkája az óvodapedagóguséval összehangoltan működik. Nevelési célokban, feladatokban, a megoldási módokban folyamatosan együttműködik az óvodapedagógussal. Teljes személyiségével, magatartásával, beszédstílusával hat a kisgyermekre.

2.4.1.7 Az óvodapedagógus és a szülő együttműködése

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek teljes személyiségének fejlődését. Ennek alapvető feltétele a bizalomra és kölcsönös tiszteletre épülő szoros együttműködés az óvoda és a családok között. Ezért fontos feladatunknak tekintjük a személyes kapcsolat kialakítását a szülőkkel. Óvodánk kezdeményezi, és tudatosan tervezi a közös nevelés érdekében e bizalomra épülő kapcsolattartást a szülőkkel.

Építünk a családi nevelésre, célunk, hogy támogassuk, kiegészítsük és segítsük a szülőket a gyermekek nevelésében. Ennek folyamata: a gyermek anamnézisének megismerése, a családi nevelés jellemzőinek feltérképezése, a gyermek személyiségének megismerése egyénileg és a közösségben, folyamatos konzultáció a szülővel, kölcsönös visszacsatolások a nevelési helyzetekről, örömeikről, problémákról, és problémás helyzetek kezeléséről.

A szülőket rendszeresen tájékoztatjuk a gyermekek aktuális fejlettségi szintjéről, fejlődési jellemzőiről.

Szakszerűen segítjük a családokat a gyermeknevelésben, így támogatjuk őket abban, hogy sikeres és boldog szülők legyenek.

2.4.1.8 A gyermek-gyermek kapcsolat

Az egészséges személyiségfejlődés szempontjából ápoljuk a gyermekek kölcsönös szimpátián alapuló kapcsolatait. A baráti kapcsolatok gazdagítják a gyermek érzelmi életét. Az egymásra találás, az összetartozás biztonságérzetet ad. A gyerek-gyerek kapcsolatban megtanulnak egymásért tenni, bizonyos esetekben saját akaratukat a másiknak alárendelni.

A rokonszenven alapuló bensőséges kapcsolatok, az együtt játszás, a közös tevékenységek, közös élmények a beszélgetések kellemessé, élményszerűvé teszik az óvodai életet.

A társak közötti kapcsolat alakításában meghatározó az óvodapedagógus viszonyulása az egyes gyerekekhez, a csoporthoz, az adott szituációhoz.

A különböző személyiségű gyermekek közösségbe való beilleszkedését segítheti a pedagógus:

- a gyermekben rejlő értékek kiemelésével,
- az együttélési normák kialakításával,
- a problémakezelési módok megismertetésével.

Fokozatosan alakul tűrőképességük, a konfliktushelyzeteiket egyre inkább képesek megoldani. Az interperszonális kapcsolatok segítik a személyiség gazdag kibontakozását. Ebben a folyamatban természetes módon gyakorolják a verbális és nem verbális kommunikációt (élménybeszámoló, ismeretsere, fantáziálás, az érzelmek mimikai kifejezése stb.). A rokonszenvi kapcsolatok mellett ellenszenvi érzések is jelen vannak a közösségben. Ezek megfelelő kezelésére, az alkalmazkodásra is lehetőség nyílik a szocializációs folyamatban (pl. **nem kell** mindig mindenki vel együtt játszani, **nem kell** azonnal lemondani a játékról, **szabad egyedül** is játszani stb.).

2.4.2. A mentális nevelés feladatai

A gyermeki személyiség kialakulása öröklött és szerzett tulajdonságok összessége, melyet a közvetlen és a tágabb környezeti hatások belső feltételeken való érvényre jutása határoz meg. A program alapelve a gyermek önálló személyiségének tiszteletben tartása, a gyermeki jogok biztosítása. A személyiség szabad kibontakozása csak nyugodt légkörben, szeretetteljes környezetben biztosítható. Lehetőséget adunk a gyermek önmegvalósítására, hogy a tevékenységvágya más gyermekek sérelme nélkül, a közösségre nézve pozitív formában bontakozzon ki. A szabadság elve különösképpen a játéktevékenységre vonatkozik, amelyben az önkéntesség, az önállóság és az aktivitás elve érvényesül. Az óvodapedagógus a gyermek egyéni fejlettségéhez igazított követelményrendszer támasztásával biztosítja, hogy minden gyermek a maga fejlettségének megfelelő tevékenységet (játékban, higiénés tevékenységben, munka jellegű feladatokban stb.) végezhesen. Figyelünk arra, hogy a túlzott követelmény kudarcélményt kelthet, az alul követelés pedig csökkentheti a gyermek aktivitását. A nevelés folyamatában arra törekszünk, hogy segítsük elő az értékes személyiségjegyek, tulajdonságok kialakulását, pl.:

- reális önértékelés, énkép
- őszinte érzelmi megnyilvánulások
- tartalmas, gazdag motivációs bázis
- igényesség
- pozitív értékorientáció
- önállóság
- fegyelmezettség
- közösségi jelleg- szociális készség
- gyermeki önkifejezés, kreativitás

A nehezen szocializálódó, lassabban fejlődő, érzékszervi, értelmi, vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel. Segítésük, támogatásuk a belső nevelői attitűd, valamint a szakirányú képzettségek (pl.: mentálhigiénikus, fejlesztő pedagógus, tanító végzettség, bábpedagógia, Gordon tréning) segítségével szakszerűen biztosított. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint, és az ágazati jogszabályokban meghatározott, speciális felkészültséggel rendelkező szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus stb.) közreműködését is kérjük.

2.4.2.1 Érzelmi stabilitás

Kisgyermekkorban döntő jelentősége van az anya-gyermek kapcsolatnak, az érzelmi élet megalapozása a családban kezdődik el.

A gyermeket befogadó új közösség az óvoda. Az óvodába lépés előtt lehetőséget adunk a szülőknek, gyerekeknek, hogy ismerkedjenek, barátkozzanak az óvodapedagógusokkal, az óvodai környezettel. Az óvodapedagógus a gyermek személyiségének alaposabb megismerése érdekében beszélget a szülőkkel, *anamnézist* készít. *Óvodánkban az óvodai élet kezdetétől a nevelői*

attitűdöt (pedagógus, pedagógiai asszisztens, dajka) az elfogadás, a tisztelet, a szeretet, megbecsülés és bizalom jellemzi, melynek célja a gyermek szociális biztonságérzetének kialakítása. A biztonságot és harmóniát sugárzó egyéniségünk feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére. Az első időszak meghatározza a későbbi óvodai életet, ezért egyénre szabottan, a gyermek ismeretében, elsősorban a szülő kérése alapján, a szülővel együttműködve biztosítjuk az óvodai étellel való ismerkedést.

Módjai: - *fokozatos* (szülővel együtt vagy szülő nélkül)
- *folyamatos*

A gyermek érzelmi biztonságát erősíti, ha nevelői és társai elfogadják, szeretik. Az óvoda segíti a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, én-tudatának alakulását és teret enged önkifejező és önértékesítő törekvéseinek. Lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermek kielégítse természetes társas szükségleteit. Arra neveljük a gyermekeket, hogy a különbözőségeket fogadják el és tiszteljék.

Az érzelmi intelligencia fejlesztésének feladatai:

- ismerjék fel és nevezzék meg az érzelmeiket
- ismerjenek meg az érzelmeik kifejezésére, kezelésére különböző módokat (pl. az öröm, a felszabadultság, a vidámság, segítőkészség – a bánat, a harag, a düh kifejezése az irodalmi művek szereplői által, szituációs- és drámajátékokban)
- gyakorolják az érzelmeik befolyásolását (harag, indulat kulturáltabb kinyilvánítása), tanuljanak meg konfliktusmegoldó stratégiákat, csökkenjen a verbális és cselekvéses agresszió
- legyenek érzékenyek mások érzéseire
- társas kapcsolataikat a kommunikáció, kooperáció és a konszenzus jellemezze
- fogadják el, tiszteljék társaikat, a felnőtteket

2.4.2.2 Énkép, önismeret kialakítása

Az *én-tudat* kialakulása, a másoktól való elhatárolódás első megnyilvánulása, a harmadik személyben való beszéd fokozatos eltűnése, s helyette az egyes szám első személyt jelző névmások (én, enyém, nekem) megjelenése 2-3 éves kor táján következik be.

Az önismeret előfeltételei között meghatározó a saját testrészek megismerése, a saját személy megnevezése. Fontos önismeret gyarapító tényező az utánzás, a szerepjáték, az értelmi műveletek fokozatos kifejlődése, a nemi jelleg felismerése, az egyre szélesedő társas kapcsolatrendszer hatása. A harmonikus személyiség, az ***önismeret, a pozitív énkép*** kialakulásához szükséges a reális, többségében sikerélményt biztosító értékelés, és a kudarcűrő képesség fejlesztése. A mentálisan egészséges lelkületű személyiség fejlődéséhez szükséges, hogy kapcsolataiban, tevékenységeiben a siker és a kudarc élményét átélje és beépítse.

Célunk, hogy egészséges ***önelfogadó***, önmagukban bízni tudó gyermekeket neveljünk (pl. *értelmi képesség*: jó ötletei vannak, logikusan gondolkodik; *testi képesség*: erő, gyorsaság, ügyesség, hajlékonyság; *érzelmi élet*: segítőkészség, jóindulat; *erkölcsi, akaratil élet*: udvarias, illem-tudó stb.).

A gyermek énképének formálása:

- identitástudat, családhoz kötődés erősítése,
- a saját magáról alkotott külső és belső, pozitív kép erősítése,
- a közösségben elfoglalt saját hely felismerésének segítése közös tevékenységek, élmények által.

2.4.2.3 Erkölcsi, akarat tulajdonságok fejlesztése

Az óvodai élet szervezésekor figyelünk az állandó és összehangolt értékrend közvetítésére, gyermek erkölcsi tulajdonságainak fejlesztésére. A nevelők cselekedetei, verbális megnyilvánulásai és a társakkal való interakciók hatására formálódnak a gyermekekben az **erkölcsi normák**: a szülők, mások tisztelete, egymás segítése, támogatása, figyelmesség, türelem, együttérzés, megértés, udvarias magatartás, közösségi, társadalmi tulajdon védelme, önzetlenség stb. Az **akarat** tudatos cselekvések alapjául szolgáló képesség, amely az egyéni motívum melletti döntés kivitelezéséhez szükséges. Akkor beszélünk a gyermek akarat cselekvéséről, amikor tudatosan törekszik a kitűzött célok elérésére. Az akarat fejlődésében hároméves korban jelentős változás következik be, amikor a gyermek egyre több mindent egyedül akar megoldani.

Akarati tulajdonságok fejlesztésének területei:

- Önállóságra nevelés, problémamegoldás
- Önfegyelemre nevelés, késleltetés
- A szabálytudat fejlesztése
- Kitartásra nevelés
- Bátorságra nevelés

Önállóságra nevelés

Az önállóság feltétele az önbizalom megléte, melyet szükség esetén az óvodapedagógus buzdítással, a kezdeti próbálkozás megerősítésével fokozhat.

Célunk a gyermek döntési képességének, tudatos választásának erősítése az önálló tevékenységválasztás biztosításával. Minden tevékenységben (játék, önkiszolgálás, közösségi tevékenységek) biztosítjuk az önállóságot, hogy képességének és fejlettségének megfelelően végezze azokat. Ha szükséges, annyi segítséget adunk, amely ösztönzi a további önálló cselekvést.

Az önállósággal együtt fejlődik a gyermek problémamegoldó képessége, és a problémamegoldással fejlődik önállósága. Ez az egészséges személyiség egyik feltétele, mely önbizalmat és magabiztosságot ad.

Önfegyelemre nevelés

Az önfegyelem olyan tanult képesség (viselkedés), mellyel uralkodni tudunk ösztöneinken, szükségleteinken, vágyainkon, indulatainkon, szükségleteink kielégítését késleltetni tudjuk.

Az önfegyelemre neveléssel célunk, hogy a gyermek a saját egyéniségét megőrizve szocializálódjon, alkalmazkodjon a közösség normáihoz.

Feltételei: - szervezett, jól körül határolt életforma, rugalmas napirend

- szilárd erkölcsi szokások
- egyértelmű szabályok, ésszerű korlátok

A szabálytudat fejlesztése

A mindennapi tevékenységek szabályai rugalmasak, ugyanakkor következetesek, és segítik a gyermekek biztonságérzetének kialakulását. A szabálytudat kialakításában nagy szerepet kap a következetes nevelés, az óvodai élethez igazodó normák egyértelműsége. A játékszabályok betartása segíti a szabálytudat kialakulását. A fejlődés fontos állomása a gyermekek által megfogalmazott szabályok megjelenése.

Kitartásra nevelés

Az óvodás gyermek könnyen megváltoztatja eredeti szándékát, melynek a viszonylagosan fejletlen akarata, csapongó képzelete az oka. Az állhatatosságot, kitartást buzdítással, motivált célkitűzésekkel, változatos programajánlással, sikerélmény biztosításával, személyes példánkkal fokozzuk.

A vállalt feladatok megoldása közben jelentkezhethet kudarc. A kudarcélmény feldolgozásának legjobb módszere a tevékenység megismétlésének újra próbálása. Aki többször átélte a nehézségek legyőzésével járó siker örömét, könnyebben vállalkozik újabb és újabb próbálkozásra.

Bátorságra nevelés

Az életkor természetes velejárója a gyermekben megjelenő félelem. Ennek sokféle oka lehet: hiányos ismeret, idegen környezet, ismeretlen tárgy, ideges légkör, egyedüllét, szokatlan, erős inger, a feladatok megoldásával kapcsolatos bizonytalanság, az életkornak nem megfelelő filmek, játékok, ijesztgetés, testi fenyegetés stb.

A gyermeki félelmek leküzdésének nevelői teendői:

- reális ismeretek nyújtása,
- megfelelő tájékoztatás a várható eseményekről,
- kiegyensúlyozott légkör, egyéni bánásmód,
- az életkornak megfelelő értékes irodalom, film stb. ajánlása.

2.4.2.4 Közösségi nevelés

A szocializáció első, és a személyiségfejlődés szempontjából legmeghatározóbb színtere a család.

Az óvoda – ebben a folyamatban – biztosítja a 3-7 éves gyermek számára a társas együttélés lehetőségét. **Az óvodapedagógiának egyik fő feladata elősegíteni a gyermek szocializálódását.**

A társas kapcsolat nagyon fontos a személyiség alakulása szempontjából. A társas interakció segíti a gyermeket a reális énkép kialakulásában, a csoportban elfoglalt helyének megítélésében. A közösségben ismeri meg, sajátítja el a társak közötti viselkedési szokásokat, cselekvési módokat. Hangsúlyt fektetünk az alapvető illemszabályok életkornak megfelelő elsajátítására (bemutatkozás, köszönés, kérés, udvarias viselkedés stb.). A gyermekeket ésszerű korlátok, egyértelmű, közösen felállított *szabályok, szokások* segítik a társak közötti nyugodt, tevékeny együttélésben. A pedagógus az együttélési normák kialakításával, elfogadtatásával segíti a különböző személyiségű gyermek közösségbe való beilleszkedését.

Az óvodáskorban megfigyelhető a gyermekeknél a társ iránti igény. Kezdetben a kapcsolatra az egymás mellettség jellemző. A közös élmények hatására egyre nagyobb érdeklődést mutatnak egymás iránt. Megjelenik az együtt mozgás, együtt játszás, az összedolgozás. Kialakulnak a baráti kapcsolatok, baráti csoportosulások. A harmonikus személyiségfejlődés érdekében a nemi azonosságtudat kialakítására is figyelmet fordítunk (pl.: lány-fiú szerepek, viselkedés, öltözködés, hajviselet).

A csoport az együttes tevékenységek, az átélt élmények hatására fejlődik igazi óvodai közösséggé. A közösségen belül gyakorolják az egymásra figyelmet, egyre jobban képesek arra, hogy együttműködjenek, fokozódik segítőkészségük, aktivitásuk, önállóságuk.

Óvodánk a gyermek nyitottságára építve, segíti a gyerekeket, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a hazaszeretet, a szülőföldre való kötődés és nemzethez tartozás érzésének alapja.

Az óvodai csoport kialakításának elvei:

Óvodánkban törekszünk a csoportok életkor szerinti kialakítására. A felmenőrendszer a felnőttekhez és a társakhoz való kötődést szolgálja. Az állandóság biztonságot nyújt, a közösség fejlettebb szintre juthat el. Az azonos korcsoportú gyermekek különböző fejlettségi szintjét figye-

lembe vesszük. Mindkét óvoda családias jellegű. A reggeli gyülekezés, a délutáni csoportösszevonás alkalmával, közös programokon, ünnepeken a gyerekek együtt vannak. Az udvar osztatlan, a különböző korcsoportú gyerekek a nap jelentős részében szabadon választhatnak játszótársat, a testvérek együttlétét az udvaron, a közös programokon, vagy igényük szerint biztosítjuk.

A fejlettség szerinti beiskolázás miatt előfordul, hogy nagyobb létszámban maradnak nagycsoportos életkorú gyerekek az óvodában. Ilyen esetekben is a gyerekek érdekeit figyelembe véve szervezzük a csoportokat.

A csoporthoz való viszonyulás szabályai:

- a magatartás szokásai
- a társakhoz való viszony szabályai, szokásai (erkölcsi érzelmek, udvariassági szabályok)
- az egyes tevékenységekben elvárható szabályok, szokások
- a csoportélet szokásai, hagyományai, kirándulások
- ünnepek hagyományai: - jeles napok, ünnepek (nemzeti ünnepek, az óvodai élet ünnepei)
 - kulturális programok óvodán belül és kívül
 - sportrendezvények

A különbözőségek elfogadása

Annak elfogadására és megértésére neveljük a gyermekeket, hogy az emberek különböznek egymástól. A környezetükben jelenlévő különbözőséget (etnikai kisebbség, nemzeti hovatartozás, vallási meggyőződés, egészségi állapotból, családi és szociális háttérből adódó másság, eltérő nevelési stílus stb.) tartásuk tiszteletben és próbálják meg elfogadni.

Az óvodában elsősorban a pedagógus mintaadó magatartása és az érzékenyítő programok segítik elő a különbözőséghez való megfelelő viszonyulást, melynek hatására a gyermekekben is kialakul az embertársak iránti elfogadás, együttérzés, segítőkészség.

Intézményünk minden évben aktív részese a Betegek Világnapja (február 11.) alkalmából megrendezésre kerülő „Hallják meg az Égiek jókívánságainkat!” programnak.

A Leukémiás Gyermekekért Alapítvány által szervezett kézműves foglalkozásokon nagycsoportos korú gyermekeink rendszeresen alkotnak beteg társaikkal, és a Karácsonyi Gálán műsorral is szerepelünk.

Óvodánk rendszerint csatlakozik a Magyar Parasport Naphoz (február 22.) a Lélekmozgató programjával.

Az Idősek Otthona lakóit Anyák napján/Idősek világnapján kis műsorral lepjük meg.

2.4.3 Az óvodában előforduló mentális zavarok kezelése

2.4.3.1 Feszültségek oldása, stressz-elhárítás

A feszültség a gyermek érzelmvilágában pozitív és negatív hatást idézhet elő. A feszültségek pozitív feldolgozása segíti az alkalmazkodást, fokozza az érdeklődést, tevékenységre ösztönöz. A negatív feszültség felborítja a lelki egyensúlyt, eltereli a figyelmet, az emlékezeti felidézést gátolja. A gyermek önmaga is tesz annak érdekében, hogy feszültségeit oldja (regresszió, projekció, meg nem történtté tevés stb.). A stressz fokozott feszültség, a szervezet válasza a környezet terhelő ingereire. Érheti a gyermeket stressz természeti, társadalmi környezetében is. A családi és közösségen belüli környezetében, a leggyakoribb stressz keltő hatások az alábbiak:

Családon belüli stressz-veszélyek:

- egészségtelen életmód
- következetlen nevelés
- túlzott követelmény
- családon belüli hosszabb betegség, haláleset
- a szülők közötti konfliktus, válás
- a szülők túlzott elfoglaltsága
- szociális háttér, munkanélküliség, megromlott anyagi helyzet
- agresszió, túlzott fenytés a szülők részéről
- tv - videó – számítógép – mobiltelefon - tablet negatív hatása

Közösségen belüli stressz-veszélyek:

- túl nagy zaj
- szellőzetlen helyiség
- zsúfoltság, beszűkített mozgástér
- gyakori meg nem értettség, konfliktusok
- túl nagy követelmény
- szabály nélküli közösségi élet

Továbbá érheti a gyermeket a tágabb környezetében is stressz keltő élmény, pl. szemtanúja egy balesetnek, de kerülhet stresszhelyzetbe a felnőtt számára jelentéktelennek tűnő konfliktus következményeként is. A helyes nevelői magatartás függ attól, hogy felismeri-e a pedagógus a gyermeket érő negatív hatást. Ennek ismeretében alakítja ki a megfelelő kezelési módozatokat. Szükség esetén fogadóóra, családlátogatás, szakemberek, szakmai szervezetek igénybevételére kerülhet sor.

Az óvodapedagógus segítő magatartását nagyfokú tapintat, empatiszus képesség, a gyermek iránti felelősségteljes szeretet jellemzi. A dajka támogatja, megértő viselkedésével segíti a pedagógust.

Stressz-kezelő módszerek:

- a kiváltó okok felismerése, megszüntetése
- őszinte, megértő beszélgetés
- a játék és a mese gyógyító hatása: szerep- és szituációs játékok, dramatizálás, bábozás, mesélés
- az érzelmi nevelést segítő eszközök (pl. érzelmek kártya, érzelmek-óra, relaxációs zene stb.)
- a szabadban mozgásos játék lehetőségének biztosítása
- a gyermek fejlettségét, életkorát figyelembe vevő szokás- és szabályrendszer kialakítása
- az idegrendszer aktív pihentetése

2.4.3.2 Viselkedési zavarok okainak feltárása, kezelése

Tapasztalataink szerint egyre több azoknak a gyerekeknek a száma, akiknek a viselkedése jelentősen – negatív irányban – eltér az adott életkorban elvárható magatartástól. Esetükben az általánosan használt pedagógiai eszközök mellett a problémához igazított nevelői eljárások szükségesek. Általában nem igényelnek orvosi kezelést, az óvodapedagógusok és a szülők összehangolt munkája többnyire elegendő a tünetek enyhítéséhez (igény szerinti fogadóóra), megszüntetéséhez. Esetenként szakember segítségét vesszük igénybe.

A viselkedési zavarok kialakulásának leggyakoribb okai:

- biológiai: pl. öröklött hajlamok, veleszületett sajátosságok, szomatikus elváltozások
- szülés közben ért traumák

- szociális problémák: pl. a család anyagi nehézségei
- pszichoszociális problémák, környezeti ártalmak: pl. az anya-gyermek kapcsolat hiánya, vagy nem megfelelő volta, helytelen nevelési módszerek alkalmazása, a családban lévő konfliktusok (válás, függőség, munkanélküliség, konfliktusok stb.)
- negatív közösségi hatások: pl. a pozitív érzelmi kapcsolat hiánya, meg nem értettség, gyakori kudarc, sikertelenség
- az elektronikus/informatikai eszközök, ill. a televízióban nem megfelelően választott mese, ill. filmnézés okozta viselkedési zavarok

A viselkedési zavarok tünetei:

- a mozgáscselekvés zavarai (túlmozgékonyosság, lassúság)
- szokásbeli rendellenesség (kóros ujjszopás, körömrágás stb.)
- pszichomotoros rendellenesség (kényszermozgások, tik, átállított balkezesség)
- funkcionális zavarok (alvászavar, enuresis, enkopresis, onánia)
- az érzelmi, akarati élet zavarai (túlzott érzékenység, gátoltság, agresszió, szorongás)
- az értelmi fejlődés zavarai (figyelemkoncentráció, érdeklődésnélküliség stb.)
- az akarati élet zavarai (szertelenség, makacsság, önfejűség, konokság, dac stb.)
- a magatartás, jellemfejlődés zavarai (túlzott fegyelmezetlenség, hazugság stb.)
- gyermekkori neurózis

Az óvoda feladata a viselkedési zavar tüneteinek észlelésekor:

- a gyermek életének, magatartásának, problémáinak felismerése, elemzése,
- a probléma jelzése a szülőknek, a kiváltó okok megkeresése (anamnézis, beszélgetés, családlátogatás),
- egyedi korrekciós terv készítése,
- szükség esetén szakszolgálat igénybevétele.

A nevelői feladatok meghatározásának legfontosabb feltétele a gyermek iránt érzett felelősség, a segítségadás szándékának elhatározása. Ehhez pszichológiai, pedagógiai hozzáértésre, lelkiismeretes, kitartó munkára, a probléma iránti érzékenységre, bizalomra, a **gyermek iránt érzett szeretetre** van szükség.

2.4.3.3 Az egészségre ártalmas szokások kialakulásának megelőzése

A káros szenvedélyek gyökerei sok esetben visszavezethetők a kisgyermekkorban ért kedvetlen környezeti hatásokra. A család életvitele, életmódja, a szülői minta nagymértékben befolyásolja a gyermek viszonyulását az egészségre ártalmas szerekhez.

Az óvodások körében leggyakrabban tapasztalható életmódbeli hiányosságok, helytelen szokások:

- ébrenlét - pihenés helytelen aránya
- mozgásszegény életmód
- egyoldalú, rendszertelen táplálkozás
- indokolatlan gyógyszerfogyasztás
- a családban előforduló egyéb káros hatások (dohányzás, alkohol, drog stb.)
- az informatikai eszközök korai és túlzott használata

Az óvoda feladata:

- a felnőtt közösség példamutató magatartása,
- az egészséges életmódot biztosító óvodai környezet megteremtése,
- mozgásos játéklehetőség biztosítása minden nap,
- a gyermek korának megfelelő tájékoztatása az egészséget károsító tényezőkről,
- a szülők szemléletének formálása, tanácsadás, tájékoztatás, közös programok (vetélkedők, kiállítások, sportnapok stb.) alkalmával.

A mentális nevelés fokmérői:

- elfogadja az óvodai közösséget
- nyugodt, kiegyensúlyozott
- képes érzelmei kulturált kifejezésére
- egészséges önfogadás jellemzi, bízik önmagában
- játszik, tevékenykedik
- tudja nevét, címét, családtagjai nevét, születési adatait
- reális képpel rendelkezik önmagáról
- önfegyelme, viselkedése a közösségi normáknak megfelelő
- udvariasan és tisztelettel viszonyul társaihoz és a felnőttekhez
- segíti társait, az arra rászorultakat
- viselkedését együttérzés, megértés jellemzi
- vigyáz a saját és a közösség tulajdonára, értékeire
- feladathelyzetekben kitartó, képes véghez vinni elképzeléseit
- a tevékenységekben képes együttműködni társaival
- szándékos figyelemre képes
- késleltetni tudja szükségletei kielégítését
- feladattudata kialakulóban van
- érdeklődik társai iránt, meghallgatja őket
- alkalmazkodik a csoportban kialakult szokásrendszerhez
- segíti társait a tevékenységekben
- konfliktusait képes adekvátan megoldani
- elfogadja a környezetében jelenlévő különbözőségeket

2.5 Anyanyelvi nevelés és kommunikáció

A kommunikáció a társas érintkezés alapja, a szocializáció legtermészetesebb eszköze, melyben a gyermek az elsajátított nyelvi eszközökkel vesz részt. A kommunikáció által kifejezheti gondolatait, érzéseit, kívánságait, elmondhatja élményeit, kapcsolatot teremthet. A beszédhez szükséges készségek, képességek tapasztalással, gyakorlással, más területek készségeivel szoros összefüggésben fejlődnek.

A nyelv és a kommunikáció részben biológiai adottságokon alapul, nagyobb részt azonban a szocializáció során fejlődik ki. *A család*, mint az *első nyelvi környezet* meghatározó szerepet tölt be a gyermek beszédtanulási folyamatában, melyre az óvoda tudatos nyelvi programja épül. Naponta lehetőséget adunk a gyermekeknek arra, hogy élményeiket, gondolataikat ***a közösség előtt***, vagy ***páros és kiscsoportos szituációban*** elmondhassák:

- kötetlen beszélgetések a napi tevékenységek közben,
- beszélgető kör kialakítása, mely az óvodapedagógusok tervszerű, rendszeresen, illetve spontán szerveződő, változatos módszereket alkalmazó beszélgetései a gyermekekkel. Változatos témái élményekre, tapasztalatokra, a csoportot foglalkoztató aktualitásokra épülnek. Ajánlott időtartama: 5-10 perc. Témától, a feldolgozás mikéntjétől függően javasolt a mikrocsoportos (8-10 fő), ill. a teljes csoportos foglalkoztatási forma, mely során a gyermekek aktivitásának megtartása kiemelt fontosságú.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi óvodai tevékenységforma keretében megvalósítandó feladat, mely az óvodai nevelési tevékenységünk egészében jelen van. A kommunikációs készségek, képességek tudatos, tervszerű, fejlesztő alapozása interaktív jellegéből adódóan teret ad az ismeretek szerzéséhez, az alkalmazáshoz.

A családokkal együttműködve tudatosan alkalmazott nyelvi fejlesztő játékokkal segítjük elő a helyes hangképzést, a beszédfejlődést. Beszédfejlődési rendellenesség, lemaradás esetén logopédus szakember segítségét kérjük.

A beszéd fejlődésének feltételei:

- megfelelő központi idegrendszer
- ép beszédszervek, hallásszervek, motoros rendszer fejlettsége
- észlelés fejlettsége (auditív, vizuális, taktilis, kinezetikus)
- környezeti feltételek (szociális, kulturális)
- beszédöröm, belső késztetés
- elegendő idő biztosítása
- változatos játékok, játékos lehetőségek a kommunikáció és metakommunikáció gyakorlására
- egyéni fejlesztés, beszédkorrekció, tehetségek felismerése
- értékes népi, klasszikus és kortárs irodalom (mesék, versek, mondókák, nyelvtörők stb.) átadása

Az óvoda nyelvi és kommunikációs nevelésének feltételei:

- tárgyi és személyi feltételek, a felnőttek pozitív példaadása
- elegendő idő, alkalom biztosítása
- változatos lehetőségek a kommunikáció és metakommunikáció gyakorlására
- egyéni fejlesztés, beszédkorrekció, tehetséggondozás

Az óvodai anyanyelvi és kommunikációs nevelés feladatai:

- a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének felkeltése
- beszédlátás alapozása, fejlesztése
- a beszédszervek fejlesztése, helyes beszédlevegzés kialakítása (játékos légző gyakorlat hangutánzó gyakorlat, nyelv- és ajak-gyakorlat stb.)
- az anyanyelv megbecsülésére, szeretetére nevelés
- szóbeli szövegalkotás formálása, összefüggő beszédre nevelés, a beszédértés fejlesztése (mondathallás, szavakra bontás, mondatalkotás, dialógusok)
- az emberi érintkezés, társas kapcsolati formák alapozása sokirányú, komplex, játékos szituációs beszédhelyzetekkel, dramatizálásokkal
- aktív és passzív szókinccs fejlesztése (szómagyarázatokkal, jól értelmezett, alkalmazható ismeretek beépítése nyelvi síkon a fogalmi rendszerbe)
- hallás, hanghallás fejlesztése (a környezet hangjai, egymás hangjának felismerése, hangdifferenciálás, hangerősség felismerés, differenciálás, hangmeghallás, hangkiemelés, hangokra bontás stb.)
- beszédritmus, -tempó fejlesztése
- tiszta hangképzés fejlesztése
- auditív (mechanikus, késleltetett, hosszú távú) emlékezet fejlesztése (bevésés, felidézés képességének fejlesztése egyénileg)
- grafomotoros fejlesztés
- mintaértékű kommunikációval, anyanyelvünk alapvető szabályainak átadása, javítgatás elkerülésével
- a nem verbális eszközök tudatosítása, fejlesztése (mimika, tekintet, vokális kódok, gesztus, testtartás, térközsabályozás, kinezetika, piktogramok ismerete)
- a gyermekek személyiségfejlesztése anyanyelvi eszközökkel
- a nyelvíleg hátrányos helyzetű gyermek lemaradásának kompenzálása egyéni foglalkoztatással (interkulturális gyermekek)

- a jó és kiemelkedő beszédképességgel, előadóképességgel rendelkező gyermekek fejlesztése, kreativitás fejlesztése, tehetséggondozás
- verbális és nonverbális kommunikáció befogadására, megértésére való képesség fejlesztése
- érzelmek, gondolatok hatásos kifejezése, igazodva a kommunikációs helyzethez és partnerhez
- beszédfigyelem alakítása

Elvárások az óvodapedagógus kommunikációjával szemben:

Nyelvi szempontból:

- Beszéde legyen tiszta, érthető és tömör.
- Helyesen használja a nyelvtani szabályokat, a mondat- és szövegfonetikai eszközöket (hangerő, hangszín, tempó, hangsúly).
- Mondanivalóját színesen, választékos nyelvi eszközökkel fejezze ki.
- Legyen összhangban a szöveg és a metakommunikáció (hiteles kommunikáció, az érzelmek kifejezése).
- Adjon mintát mások meghallgatására, a párbeszédre. Nemcsak a gyermekekkel, hanem a kollégákkal folytatott beszélgetések alkalmával is.
- Teremtse meg a lehetőségeket, a gyermekek aktív nyelvi, kommunikációs önmegvalósításához, kiteljesedéséhez (dramatizálások, szerepjátékok, élményszerzések, beszélgető körök, komplex játékok, előadói lehetőségek, pályázatok felkutatása).

Az óvodapedagógus magatartását jellemezze: az empátia, odafordulás, őszinte érdeklődés, reagálás a gyermek jelzéseire, udvariasság, türelem, tapintat.

Az óvodapedagógus építsen a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságára, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire.

A nyelvi és kommunikációs készség fejlettségének fokmérői:

- mondanivalóját, közléseit érthetően, összefüggően elmondja
- egy adott képről, vagy témáról el tud mondani önállóan néhány összefüggő mondatot
- beszélgetést folytat gyerekekkel, felnőttekkel
- megfelelő szintű beszédbátorsággal rendelkezik
- megérti a kérdést, válaszol rá, ő is tud kérdezni
- megfelelő beszédfigyelemmel rendelkezik, végig tudja hallgatni mások beszédét
- tiszta kiejtéssel, érthetően beszél
- képes gondolatait, érzéseit mondatban megfogalmazni, tud indokolni, következtetni, összefüggést megfogalmazni, döntéseit megfogalmazni és képes ítéletalkotásra
- szókincse gazdag, használ jelzőket, határozókat
- helyesen alkalmazza a térbeli helyzetre és időre vonatkozó kifejezéseket
- ragozásnál és mondat szerkesztésben helyesen alkalmazza a nyelvtani szabályokat (kérdésnél helyes intonáció, tagadásnál helyes szórend, múlt, jelen, jövő idő helyes használata stb.)
- verbális közléseit a közlés céljának megfelelő nem verbális eszközökkel egészíti ki (mimika, tekintet, gesztus, testtartás)
- kommunikációját a figyelés, a másokra reagálás, a kivárás, az udvariasság, a mások iránti tisztelet jellemzi
- a nyelvi eszközök használatában kreatív

III. TEVÉKENYSÉGEK RENDSZERE

Az óvodai élet során arra törekszünk, hogy a gyermekek tevékeny légkörben élhessenek. A napirend kialakítása, az élmények nyújtása, a motiváló eszközök biztosítása, a pedagógus tapintatos, segítő magatartása mind azt a célt szolgálja, hogy a gyerekek tevékenykedése megvalósuljon. Az óvodás gyermek tevékenységei: **játék, munka, tanulás.**

3.1 Játék

A gyermek legtermészetesebb, legfontosabb, legfejlesztőbb tevékenysége a **játék**. Fejlődése során alapvető jelentőségű, semmi mással nem helyettesíthető komplex tevékenységforrás. Ezért a játéknak óvodánk nevelőtevékenységében meghatározó szerepe van. *A játékban a környezethez való viszonya tükröződik vissza, gazdagodik a gyermek érzelmi élete, ismereteket szerz, jártassá válik a különböző tevékenységekben, fejlődnek készségei, képességei, formálódnak erkölcsi, akarati tulajdonságai. Segíti a gyermeket a szocializáció folyamatában, a kommunikációs szituációk gyakorlásában, teljes személyiségének fejlődésében.*

A jó játék jellemzői: örömteli, önkéntes, szabadon választott, belső szükségletből fakadó, élményre és utánzásra épülő, felfedező, kreatív tevékenység.

Cél: A gyerek játéka legyen örömforrás, élményszerzés, feszültségoldás.

Feladat:

- A játék feltételeinek megteremtése:
 - egészséges környezet
 - megfelelő hely
 - nyugodt, derűs légkör
 - élmény, ismeret/ tapasztalat
 - elegendő idő
 - eszközök, anyagok, kreatív tárgyak
- A gyermekek érdeklődésének felkeltése a különféle játéktevékenységek iránt.
- Változatos játékformákkal a gyermekek aktivitásának biztosítása, önállóságának fejlesztése (témaválasztásban, eszközválasztásban és -készítésben).

A játékkal kapcsolatban megkívánt nevelői magatartás:

- Az óvodapedagógus utánozható mintát adjon a játéktevékenységre. A szabad játékfolyamatban legyen bevonható társ, segítő, kezdeményező, ha a játékfolyamat elakad, segítse a gyermekek egymáshoz való szeretetteljes viszonyulását.
- Tudatos jelenléte biztosítsa az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását, mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett.
„Játékra tanítani csak játék közben – játék által lehet.” (Kovács György)
- Legyen megengedő, elfogadó, biztosságot, bizalmat adó, támogató, serkentő, ösztönző magatartású a jelenléte.
- Segítse elő a gyermekek saját elgondolásainak megvalósítását.
- Pedagógiai tapintattal működjön együtt a gyermekekkel.
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartásával élményszerzési lehetőséget biztosítson a különböző játékformákhoz.
- Jelenlétével tegye lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.
- Csak akkor lépjen közbe, ha a gyermekek
 - egymást zavarják,
 - testi, lelki épségük veszélyben van,

- konfliktusaikat nem tudják önállóan megoldani.
- A felnőttek és a gyermekek is tartsák tiszteletben az elmélyülten játszókat.
- A különböző játékokhoz az udvaron is biztosítsa a feltételeket.
- Használja ki a hely és az évszakok adta lehetőségeket: szánkózás, hógolyózás, hóemberépítés, levél- és termésgyűjtés, vizes játékok stb.
- A megfelelő szokás- és szabályrend kialakításával biztosítsa a kulturált magatartás normáinak kialakítását.

Szabadjáték

Az óvodában előtérbe helyezzük a szabadjátékot. A pedagógus pozitív visszajelzésekkel, metakommunikációval jelzi, látja, érti, örül, fontos neki, hogy a gyermek jól érzi magát. Közös eszközkészítéssel segítheti a játék kiteljesedését. Mintaadással, szóbeli pozitív értékeléssel, dicsérettel a játékokkal való megfelelő bánásmódra szoktatás.

A szabadjáték feltételeinek biztosítása:

- a megfelelő játszóhelyek kialakítása: közös terek, egyéni játékokra alkalmas terek, nagyobb és intimebb terek, zajos és csendesebb tevékenységek tere, mozgásos játékok tere, rendrakásra szoktatással
- játék eszközök/kiegészítők/anyagok biztosítása: készen vett játékok, közösen készített eszközök, szerszámok, a különböző családi kultúrákhoz kapcsolódó tárgyak, valamint egyéni élményekhez kapcsolódó tárgyak és mobilizálható eszközök

A szabadjáték fejlettségének fokmérői:

- képes dönteni a tevékenységek között
- önkifejezése, alkotókedve fokozatosan fejlődik, kreatív ötletei vannak
- önállósága fokozatosan nő
- önálló játéka elmélyült
- együttműködik a társaival

A játék fajtái:

Gyakorlójáték: A gyermek örömteli mozgásból álló ismétléses cselekvéseket végez, melyben különböző képességeit gyakorolja.

- ***A mozgásos gyakorlójáték*** a térérzékelés, a testséma és a nagymozgások fejlődését segíti elő. Ennek érdekében lehetőséget teremtünk a kúszás, mászás, bújás, járás, ugrás, futás gyakorlására. Különböző helyszíneken, változatos eszközökkel biztosítjuk a gyermekek számára a téri viszonyok megismerését (alá, fölé, mellé, át, bele stb.).
- ***A manipulációs gyakorlójáték*** a tárgyakkal, anyagokkal való ismerkedést, a szem-kéz koordinációt és a finommotorika fejlődését biztosítja. A manipulációs játékok gyakorlása érdekében különböző nagyságú, alapanyagú, funkciójú játékokat, eszközöket biztosítunk, lehetőséget teremtünk újabb anyagokkal való ismerkedésre.
- ***A verbális gyakorlójáték*** a hang, a beszéd, a dallam és a ritmus játékos gyakorlását szolgálja. Óvodánkban a pozitív példa kiemelésével, buzdítással, dicsérettel segítjük a hang és a beszéd gyakorlását, a funkcionális öröm átélését.

A gyakorlójáték fejlettségének fokmérői:

- mozgása magabiztosabbá, összerendezettebbé válik
- téri irányok alapján jól tájékozódik
- az új játékkal, anyagokkal, eszközökkel való ismerkedés során játszik gyakorló játékot
- eszközhasználata biztosabbá válik
- nyelvi gyakorló játékok ritmikusak

Szerepjáték

A szerepjátékban a gyermek az önmaga által választott helyzetben elképzelt vagy utánzott szerepet jelenít meg. Alapja az *élmény* – a természeti és társadalmi környezet térben és időben, valamint a mesék világa –, mely pozitív vagy negatív töltésű is lehet. A szerepekben *kipróbálják és átélik* az emberi és társas viszonyokat, gyakorolják érzelmeik kifejezését, a bennük lévő feszültségek oldását, ami hozzájárul énképük alakulásához, lelki egyensúlyuk megteremtéséhez. Fejlődik kommunikációs és metakommunikációs készségük.

A szerepjáték fejlődésének fokmérői:

- közvetlen környezete egyszerűbb cselekvéseit játssza el
- a valóság és a képzelet egyaránt gazdagítja a játékot
- több témát bonyolultabb cselekménnyel kapcsol össze a játékban
- vannak játék- és szerepötletei
- végig játssza a vállalt szerepet
- feszültségeit képes a játékban levezetni (feloldani)
- képes együttműködni társaival, kifinomultabbá válik érzékelése, fejlődik intellektusa
- a játékban adódó konfliktusait képes megoldani
- képes a szerepeket egyeztetni, az elképzelt játék megvalósítása érdekében vállal irányító szerepet, de el tudja fogadni, ha más elgondolása szerint folyik a játék
- kommunikációja, metakommunikációja megfelel a szerepnek

Dramatikus játék, bábozás

Óvodánkban spontán és szervezett formában alkalmazzuk a dramatikus játékokat. Az óvodapedagógus példamutatásával társ és segítség a dramatizálásban, a kellékek, az eszközök és a helyszín kialakításában. Fontos feladat a rendszeres irodalmi élmény nyújtása, a mesék világának megismertetése, tárgyi környezetének előteremtése. A játék kialakulásában építünk a gyermekek kezdeményezésére.

A bábozás szorosan kapcsolódik a dramatizáláshoz, ahol a gyermek saját maga jeleníti meg a figurát, a bábozás során azonban a báb szerepébe bújva játssza el a cselekményt. A bábozás segít feloldani a gyermekben lévő gátlást (beszoktatás, szorongás), bevezeti a versek, dalok, mesék birodalmába hatékony eszköze a kommunikáció fejlesztésének. Kötetlen és kötött formában, az óvodapedagógus és a gyermekek játékával történhet. Megismertetjük a gyermekeket a bábozás és bábkészítés különböző formáival (pl. kesztyű-, sík-, marionett-, árny-, termésbáb). Bábéledések szervezésével (óvodapedagógusok, bábcsoportok) alkalomszerűen és a jeles napokhoz kapcsolódva élményt nyújtunk a gyermekek számára.

A dramatikus játék, bábozás fejlődésének fokmérői:

- szívesen vállalkozik dramatizálásra, bábozásra
- kezdeményez dramatizálást, bábozást
- képes a vállalt figura életre keltésére mozgásban, beszédben, cselekedetben
- azonosulni képes a választott személlyel, figurával, eseménnyel
- készít magának eszközt
- megfelelő fantáziával, képzelőerővel, nyelvi kifejezőeszközzel rendelkezik a játékhoz

Építő- és konstruáló játék

Az örömforrást az alkotás, a valamit létrehozás jelenti a gyermek számára. A játék különösen fejleszti a gyermek kreativitását, térlátását, manipulációs készségét, finommotorikáját, szemkéz koordinációját, anyag- és technikai ismereteit.

Változatos anyagokból különböző formájú és méretű kiegészítő és félkész elemeket biztosítunk a gyermekek számára (*természetes anyagok*: fa, kő, homok, textil, papír; *mesterséges anyagok*:

műanyag, üveg; *természetes és mesterséges alapanyagból készült építőelemek, játékok*: lego, várépítő, fakocka, fémépítő, melyekből fantáziája szerint alkothat egyedül vagy társaival). A gyermekek játékát szükség esetén az óvodapedagógus tevékenyen és ötleteivel segíti.

Barkácsolás

Már óvodába lépéstől kezdve ismerkednek a gyermekek az alkotással. Kezdetben megfigyelik, segítik az óvodapedagógus tevékenységét: ahogy létrehoz, alkot valamit, megjavítja az elron-gálódott játékokat. Közben a gyerekek is bekapcsolódnak, ötleteikkel, egyre nagyobb aktivitás-sal maguk is részesévé válnak a barkácsoló tevékenységnek. Fokozatosan önállóvá válik mun-kájuk, az anyagok világában szerzett ismeretek, tapasztalatok révén egyre változatosabb, ösz-szetettebb eszközöket készítenek. Megszokják, hogy a hiányzó játékeszközöket pótolják, a bar-kácsoló tevékenység motivációja a játék teljesebbé tétele lesz.

Változatos anyagokat biztosítunk a barkácsoló polcon (termések, dobozok, papírok, fadarabok, műanyagok, félkész elemek), különböző munkaeszközöket (olló, kalapács, zsinig, drót, ra-gasztó) adunk a gyerekeknek, melyek használatával megismerkednek.

Az építő- és konstruáló játék, a barkácsolás fokmérői:

- alkotása egyszerű vagy bonyolult
- vigyáz az alkotására
- alkotás közben kreatív ötletei vannak
- egyedül épít vagy társaival
- a tevékenység választásának gyakorisága
- alkotásai kidolgozottak

A szabályjáték

A gyermek személyiségfejlődése szempontjából sajátos játékfajta, amelyben meghatározott szabályokhoz kell alkalmazkodni. Szabályrendszere korlátokat állít a játékban, így próbára tes-zi a gyermek ügyességét, találékonyságát, logikai készségét. Elsősorban az alkalmazkodóké-pesség, figyelem, fegyelem, gondolkodás, akarati tulajdonságok fejlődését segíti elő. Az óvo-dapedagógus a játék kiválasztásánál figyelembe veszi a csoport fejlettségét.

Csoportosítása:

- **Mozgásos játékok:** futó, fogó, ugró stb.
labdajátékok
szerrel vagy szeren végezhető játékok
vizes játékok
versenyjátékok: egyéni, ügyességi, sor-, váltó-, csapatversenyek
- **Énekes játékok:** körjátékok, futó-, fogójátékok, táncok
- **Értelmi képességet fejlesztő játékok:** társasjátékok
memória játékok
nyelvi játékok
érzékelő játékok
logikai játékok
számítógépes játékok

A szabályjáték fokmérői:

- szívesen játszik, illetve kezdeményez szabályjátékot
- képes a szabály betartására
- képes új szabály alkotására
- rendelkezik az adott játékhoz szükséges készséggel (mozgáskészség, beszéd-készség, megfigyelőképesség, érzékelés stb.)

- törekszik a feladat megoldására, a győzelemre
- elfogadja a vereséget
- kitartó a játékban

Játék az udvaron

Az udvar – jellegénél fogva – nagyban hozzájárul az óvodai játék kiteljesedéséhez. A mozgásos játékok legfontosabb helyszíne, de a csoportszobában kialakult játéktémák folytatásához, gazdagításához is lehetőséget teremtünk. Az évszaktól, időjárástól függően, lehetőség szerint minél több időt fordítunk a szabadban való játéokra. A beépített játékok, a homokozó, a sporteszközök, műfüves pálya, egyéb udvari játékok, plédek, babák, homok-víz asztal által kínált játék ötletek mellett a csoport, a gyermekek ötletei, a szabad játék, az óvodapedagógus játék kezdeményezései teszik változatossá az udvari játékot.

3.2 Munka, munka jellegű tevékenységek

A munkára nevelés a személyiségfejlesztés fontos eszköze, a gyermek óvodai életének és mindennapi tevékenységének szerves része. Többnyire irányítással folyó, célra irányuló tevékenység.

A mindennapi munkavégzések közben a gyermekek ismerkednek környezetükkel, annak tárgyi és élővilágával. Mozgásos, érzékszervi információkat szereznek, ezáltal gazdagodnak ismereteik, fejlődnek készségeik, képességeik, közösségi magatartásuk, erkölcsi, akarati tulajdonságaik, esztétikai érzékük.

A munka és munka jellegű tevékenységek közben megismerik és megtanulják a munkaeszközök helyes használatát, begyakorlódnak, pontosabbá válnak munkakészségeik. Megtanulják az alapfogásokat, fokozódik önállóságuk, képessé válnak az együttműködésre.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést igényel. Fontos a gyermekkel való együttműködés és a folyamatos, pozitív visszacsatolás a gyermek életkorához, egyéni képességeihez mérten.

Cél: a munka megszerettetése, valamint olyan készségek kialakítása, melyek képessé teszik a gyermeket önkiszolgálásra, környezetének rendben tartására, a közösség érdekében végzett tevékenységre.

Feladat:

- a munkához való pozitív viszony megalapozása,
- a munkavégzéshez szükséges készségek kialakítása,
- a gyermek önállósági törekvéseinek kielégítése, ébrentartása, kötelességtudat alakítása, munkaélmény nyújtása,
- a közösen, illetve a közösségért végzett munka által közösségi magatartásuk fejlesztése.

A munka jellegű tevékenységek alapvető feltételei:

- az életkorhoz, fejlettséghez igazodó munkalehetőség
- megfelelő méretű, minőségű, mennyiségű munkaeszköz
- elegendő hely és idő a munkavégzésre
- nyugodt légkör
- a felnőtt mintája

A gyermekek által végzett munka jellegű tevékenységek:

- önkiszolgálás
- csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások, feladatok teljesítése

- közösségért végzett rendszeres munka, naposi munka
- környezet-, növény- és állatgondozás

A különböző munkafajták bevezetését fokozatosan, az életkor és az egyéni fejlettség figyelembevételével végezzük. A munka jellegű feladatokat rendszeresen biztosítjuk a gyermekek számára. A csoportban dolgozó felnőttek közös mintaadása a gyermekek munkához való pozitív viszonyulását segíti.

Fontosnak tartjuk, hogy a család is biztosítson lehetőséget gyermekének a saját személyével kapcsolatos teendők elvégzésére, vonja be a közös tevékenységekbe.

A gyermek munka jellegű tevékenysége:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység;
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége;
- a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A munkavégzés fejlettségének fokmérői:

- önkiszolgálásban önálló
- szívesen vállal egyéni megbízásokat
- szívesen vállal munkát a társaiért és a közösségért is
- a munkavégzésben pontos, kitartó
- önállóan használja az eszközöket
- a naposi munkát igényesen elvégzi (terítés, teríték leszedése, kihordása)
- aktívan vesz részt a teremrendezésben (játékrendezés, ágyazás stb.)
- szívesen vesz részt a kerti munkában, udvarrendezésben
- képes együttműködni a társaival, szervezni és irányítani a munkát
- ügyel a saját személye és környezete rendjére

3.3 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Óvodánkban az intellektuális nevelés, a **tanulás** a gyermek minden tevékenységében jelen van, megismerési vágyára, cselekvési aktivitására épül. A tanulás része az óvodai nevelés komplex folyamatának, a harmonikus személyiségfejlesztésnek. A sokféle tevékenységben és különböző élethelyzetekben a gyermek játékos módon tapasztalatokat, ismereteket, jártasságokat szerez, fejlődnek készségei, képességei, kreativitása és problémamegoldó gondolkodása.

A tanulási folyamatban az óvodapedagógusok a gyermek spontán kíváncsiságára, utánzási- és tudásvágyára, kezdeményezésére építenek. A szervezett tanulás kezdeményezés és/vagy kötelező tevékenység formájában valósul meg.

A tanulás feltétele: tanulást támogató környezet megteremtése, a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Cél: Érdeklődő, szándékos figyelemre képes, gazdag ismerettel, a tanuláshoz szükséges jártasságokkal, készségekkel, képességekkel rendelkező, kreatív gyermekek nevelése.

A tanulásszervezés módjai:

- **kötetlen kezdeményezés:** irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- **kötött tevékenység:** - mozgás
 - tanulmányi séta és kirándulás
 - alkalmanként bármelyik szervezett tanulási tevékenység

A tanulási tevékenységek területei:

	mindennap jelen lévő	tervszerű kötetlen/kötött hetente egyszer	kötött naponta
Mozgás	x	x	x
A külső világ tevékeny megismerése			
- a környezet megismerésére és védelmére nevelés	x	x	
- matematikai nevelés	x	x	
Művészeti nevelés			
- verselés, mesélés	x	x	
- ének, zene, énekes játék, gyermektánc	x	x	
- rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	x	x	

3.3.1 Mozgás

Cél: a rendszeres egészségfejlesztő testmozgás váljon a gyermekek természetes igényévé, örömteli életformájává.

Feladat:

- a mozgásigény kielégítése, a mozgás megszerettetése, a természetes mozgások fejlesztése
- a pszichomotoros (cselekvési) készségek, és képességek fejlesztése
- a természetes hely-, helyzetváltoztató, finommotoros mozgáskészség, mozgáskoordináció fejlesztése
- a testi képességek fejlesztése
 - *kondicionális képességek fejlesztése: erő (izom), gyorsaság, állóképesség*
 - *koordinációs képességek fejlesztése: egyensúlyozó képesség, gyorsasági koordinációs képesség, helyzetfelismerő és megoldó képesség, mozgásérzékelés, mozgásana-lizáló képesség, ritmus képesség (mozgásritmus), térbeli tájékozódó képesség, mozgáskreativitás*
 - *hajlékonyság, lazaság, ügyesség*
- az akarati tulajdonságok fejlesztése: *céltudatosság, önállóság, határozottság, fegyelem, kitartás, akaraterő, következetesség*
- az értelmi képességek fejlesztése: *érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás*
- a gyermek személyiségének fejlesztése: *pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás*
- az egészséges életmód szokásainak alapozása, az egészséges életmódra nevelés

Mozgásos tevékenységek az óvodában:

- kötetlen formában biztosított spontán, a szabad játék keretein belül végzett mozgásos tevékenység
- konkrét fejlesztést szolgáló irányított heti két mozgásos tevékenység
- frissítő mindennapos mozgás
- láb- és tartásjavító mozgás

Egyéb választható mozgáslehetőségek:

- rendszeres: - ovi-foci
- ovi-sport
- alkalmoszerű: tornaversenyre és játékos sportversenyre való felkészülés

Az ovi-foci célja a labdával történő mozgás és játék megszerettetése az 5-7 éves korú gyermekekkel, akiknek lehetőségük van a foci fesztiválokra is megmutatni ügyességüket.

Az ovi-sport foglalkozások célja, hogy a 4-7 éves gyerekek általános erőnlétét, koordinációs képességét változatos sporteszközök bevonásával segítsük, fejlesszük. Az edzéseken több sportág eszközeivel ismerkedhetnek meg a gyerekek.

A játékos, örömteli foglalkozások (edzések) kedvezően hatnak a gyermek harmonikus testi-lelki-szellemi fejlődésére, valamint jelentős közösségformáló ereje is van.

A testi képességek fejlesztésén túl feladatunk a tehetségigérek felismerése és fejlesztése.

Óvodánkban a mozgásos tevékenységek legfontosabb feladata **a mozgásigény kielégítése, a mozgás megszerettetése, a mozgásfejlesztés**. Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a **mozgásos játékoknak**, amelyek természetes módon segítik elő, hogy a mozgás **örömforrássá** váljon. A kedvvel végzett játékok, gyakorlatok fejlesztik a gyermekek **természetes mozgását** (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), **testi képességeit** (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség) és **hozzájárulnak az egészség megőrzéséhez**.

A mozgásanyag összeállításánál, a feladatok meghatározásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a gyermekek életkori sajátosságait, egyéni képességeit. Biztosítja a kiemelkedő képességű, illetve a testi adottságaiból adódóan az átlagtól lassabban fejlődő gyermek számára is az optimális leterhelést, az egyénre szabott fejlesztést. Az évszaktól, időjárástól függően a mozgásos tevékenységek nagy részét a szabadban tervezzük, kihasználva a helyi sajátosságokat.

A tervszerűen és tudatosan szervezett tevékenységek elősegítik a gyermekek koordinációs és kondicionális képességének fejlesztését, **mozgáskreativitásuk** kialakulását. Különös figyelmet fordítunk arra, hogy **játékos formában** ismerkedjenek a **téri viszonyokkal** (testséma, térkiterjedés, téri irányok, oldaliság). Sokféle eszközzel, kéziszer-gyakorlatokkal (pl. labda, karika, kendő, bot, szalag, pom-pom, bója, gát, koordinációs létra, egyensúlyozó párna) tesszük játékosabbá és hatékonyabbá a mozgásos tevékenységeket. Mozgásfejlesztés során kiemelt szerepet kap a labda! A gyakorlatok sokszínűségét tornaszereken végezhető feladatok biztosítják (gerenda, bordásfal, zsámoly, ASCO, AYRES, mászóka stb.).

Az óvodába lépés pillanatától naponta kezdeményez az óvodapedagógus **mozgásos játékokat**. A mozgásos tevékenységek anyagának összeállításában is **dominál a játék** (futó-, fogójátékok, egyéni versengések, sor- és váltóversenyek, csapatjátékok).

A mozgásos tevékenységek anyaga: - járások, - futások, - ugrások, - dobások, - kúszások, - csúszások, - mászások, - függések, - támasz- és egyensúly gyakorlatok, - hossztengety körüli

gurulás, - guruló átfordulás előre, hátra, - tarkóállás, - labdával végezhető gyakorlatok, - kézi szerrel végezhető gyakorlatok, - torna jellegű gyakorlatok, - testnevelési játékok.

Irányított mozgásos tevékenységeket **hetente két** alkalommal szervezünk, melyből az egyik a mozgásos játék mellett láb- és tartásjavító gyakorlatokból áll.

A feladatok végrehajtását, a mozgás megszerettetését elősegíti az óvodapedagógus példamutatósága, ösztönzése, a sikerélmény biztosítása.

A fejlődés fokmérője minden esetben az egyéni képességekhez igazodik:

- **örömmel, aktívan** vesz részt a mozgásos tevékenységekben
- mozgása **összerendezett**, harmonikus
- megfelelő **figyelemmel, fegyelemmel** rendelkezik
- mozgásos tevékenységeiben **kitartó, erő kifejtésre** képes
- a gyakorlatokat **pontosan** - egyéni képességeinek megfelelő szinten - hajtja végre
- képes együttműködésre
- ütemtartással (2,4,8) végzi a gyakorlatokat
- tud rövidebb és hosszabb távon egyenletes iramban futni, tudja gyorsítani tempóját
- képes babzsákkal a fején egyensúlyozó járásra, vízszintes és rézsútós padon
- tud helyben labdát vezetni
- tud egykezes felső dobással célba dobni
- tud térben tájékozódni, ismeri az irányokat
- tud néhány mozgásos játékot irányítás nélkül játszani
- versenyjátékban betartja a szabályokat, küzd

3.3.2 A külső világ tevékeny megismerése

A külső világ tevékeny megismerése komplex nevelési terület, melynek célja, hogy a gyermekek a mindennapi tevékenységeik során tapasztalatokat, ismereteket szerezzenek az őket körülvevő természeti, társadalmi, tárgyi környezetről, annak jellemzőiről, összefüggéseiről, formai, téri, mennyiségi viszonyairól. Formálódjon a gyermekek környezettudatos szemléletmódja, aktívan vegyenek részt a **közvetlen és tágabb környezet állandóságának, változásainak felfedezésében, megismerésében**. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonyuk alakuljon a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulják azok védelmét, és az értékek megőrzését.

A szervezés lehetőségei:

- spontán adódó helyzetekre építve (pl.: játékszituáció, séta, élményszerző kirándulás, programlátogatás, beszélgetőkör alkalmával)
- szervezett formában hetente egy-egy alkalommal, spontán tapasztalat - és ismeretszerzés

A külső világ tevékeny megismerésének területei:

- a környezet megismerésére és védelmére nevelés
- matematikai nevelés

3.3.2.1 A környezet megismerésére és védelmére nevelés

A környezet megismerésére és védelmére nevelés óvodánkban a gyermek érdeklődésére, aktivitására építve közvetlen tapasztalatszerzéssel, illetve a felnőtt közvetítésével valósul meg. A heti tervszerű tapasztalatszerzések mellett rendszeres tevékenységek segítik a környezettudatos magatartás megalapozását (Természettárral való kapcsolat, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, madár- és állatbarát óvodai programok szervezése, környezeti nevelés – interaktív kiállítások szervezése, Zöld Óvoda címnek megfelelés, takarékoság vízzel, energiával, ...).

A Zöld Óvodai nevelési tartalom a gyermek környezetkultúrájának alakításával járul hozzá személyiségének sokoldalú fejlődéséhez. Az alkalmazott élménypedagógiai – és projektpedagógiai módszerek segítik a tanulási környezet biztosításával a fejlődési folyamatot. Valamennyi alkalmazott környezetpedagógiai módszer a gyermeki közvetlen megismerést, az ismeretrögzülést, az alkalmazható tudást és a komplex környezet- és egészségtudatos magatartást alakítja.

Feladata:

- A valóság felfedezése, a természethez, az emberi alkotásokhoz való pozitív érzelmi viszony kialakítása, ezáltal az értékek megőrzése.
- Közvetlen tapasztalások, megfigyelések segítségével ismeretszerzés a természetes és épített környezetről, emberi társadalmunk életéről, környezetében való életkornak megfelelő biztos eligazodás, tájékozódás.
- A szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményének, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeinek életkornak megfelelő megismerése.
- A környezeti kultúra alapvető szokásainak és viselkedésformáinak megalapozása, a környezettel való együttélésre nevelés, biztonságos életvitel szokásainak alakítása.
- Környezettudatos életmód megalapozása, kialakítása a fenntartható fejlődés érdekében.
- Az egészséges, kulturált, környezetbarát életmód szokásainak, szabályainak megalapozása, természet- és környezetvédelemre nevelés.
- Környezeteszttétikai érzékük, igényességük formálása, a környezethez, természethez kapcsolódó érzelmi kötődés kialakulásának elősegítése.
- A környezet alakításában a gyermek önálló véleményalkotásának, döntési képességeinek fejlesztése.

A környezet megismerésére nevelés ajánlott témakörei:

- az évszakok jellemzői, hatásuk természeti környezetünk élőlényeire, az emberre, az évszakhoz kapcsolódó munkálkodások, természetvédelem
- közvetlen és tágabb környezetünk növény- és állatvilága, élőhelyük, életterük megóvása
- közlekedésünk világa – biztonságos, kulturált közlekedés
- emberek világa – életünk, a család – alapvető illemszabályok, környezetbarát életmód,
- testünk, egészségünk, prevenció
- szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értéke, más országok hagyománya, kultúrája
- közvetlen és közvetett környezetünk védelme (szelektív hulladékgyűjtés, víz- és élővilág védelme, Földünk védelme)
- Zöld Jeles Napok által a környezet- és természetvédelem tudatosítása

A fejlődés fokmérői:

- A megfigyelt, megismert növényeket, állatokat, közlekedési eszközöket jellegzetes jegyei, tulajdonságai alapján felismeri, segítséggel majd önállóan tudja azokat csoportosítani, rendszerezni.
- Ismeri a közlekedés alapszabályait, megfelelő segítséggel gyakorolja a kulturált, szabályos és biztonságos közlekedést.
- Ismeri a négy évszak jellemzőit, tudja a hónapok, napok nevét, sorrendiségüket. Érzékeli az idő múlását, tisztában van a napszakokkal.
- Segítséggel majd önállóan részt vesz a növények gondozásában, a természet értékeinek védelmében.

- Biztonságosan eligazodik közvetlen óvodai környezetében, ismeri a környék, lakóhelyünk nevezetességeit, ismeri lakcímét.
- Képes az általánosításra, következtetésekre, ok-okozati összefüggések felismerésére.
- Észreveszi a természetben rejlő szépséget, óvja, védi a környezetét,
- Ügyel környezete tisztaságára, tudja, miért fontos a környezetvédelem.
- Felismeri az egészségünkre, környezetünkre ártalmas anyagokat, tevékenységeket, illetve az ezek elleni védekezés néhány lehetőségét.
- Ismeri a legfontosabb ünnepeinkhez kapcsolódó hagyományokat, népszokásokat, hungarikumokat.
- A fenntartható fejlődés érdekében tapasztalatokat szerez a környezettudatos életmód megalapozásához (pl. víztakarékosság, élőlények védelme, szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes anyagok, újrahasznosítás stb.).
- Ismeri a helyi természetvédelmi terület jellegzetességeit, védett növény- és állatvilágát.

3.3.2.2 Matematikai nevelés

A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut, és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

Fontosnak tartjuk, hogy a játék segítségével, sok-sok cselekvéssel, minden érzékszervüket megmozgatva egyénileg, párban vagy mikrocsoportokban gyűjtsenek tapasztalatokat. Gyakran teremtünk alkalmat konstruktív és felfedező játékokra. Olyan problémahelyzeteket hozunk létre, melyek gondolkodásra, megoldási lehetőségek keresésére ösztönzik a gyermekeket.

Feladata:

- A gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése, kielégítése és fejlesztése: összefüggések felfedeztetésével játékos, spontán és tervezett tevékenységekkel.
- Matematikai tapasztalatok és ismeretek szerzése, az összefüggések manipuláció közben történő megismerése (látás, hallás, tapintás...).
- Ismerkedés a tárgyak tulajdonságaival: mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyok felismertetése játékos cselekvés, tapasztalás útján.
- A gyermekek értelmi képességének, gondolati kreativitásának, önálló problémamegoldásának fejlesztése.
- Pozitív érzelmi viszony alakítása a természeti, matematikai összefüggések, jelenségek iránt.
- Önálló véleményalkotás és döntési képesség fejlődésének elősegítése.
- Az elemi matematikai kifejezések megismerése, használata.

A témakörök ajánlott tervezése, egymásra épülése:

3-4 éves korban játék és egyéb tevékenység közben szereznek matematikai tartalmú tapasztalatokat, természetes módon ismerik meg a matematikai fogalmakat. Becsléseket készítenek, tárgyakat sorba állítanak, dolgokat összeillesztenek egymással és összehasonlításokat végeznek (kisebb-nagyobb, alacsony-magas stb.). Megszámolnak mindent mindenhol, figyelik, hogyan változnak a számok, amikor valamihez hozzáadunk dolgokat vagy épp elveszünk. Definiálják ezeket a változásokat a „több” vagy „kevesebb” szavakat használva.

4-5 éves kortól tervszerűen, kötetlen formában az érzékszervekre hatva játékos cselekedtetéssel, konstruktív és felfedező játékkal (összehasonlítás, összemérés, különbségek-azonosságok felismerése, csoportosítás stb.) szereznek ismeretet és tapasztalatot a környezet formai és mennyiségi viszonyairól. A kezdeményezéseken dominál az egyéni és mikrocsoportos foglalkoztatói forma, az egyénre szabott, differenciált tevékenység.

5-6-7 éves korban a témakörök bővülnek és mélyülnek. Logikai készségük fejlettebb, képesek konklúziók levonására és megfogalmazására. A játékos feladatok megoldásában, a megoldások keresésében kreatívabbá válnak. Ebben az életkorban is differenciáltan, a gyerekek kíváncsiságára, érdeklődésére, fejlettségére építve teremtünk problémahelyzeteket.

A témakörök ajánlott tervezése:

1. Összehasonlítás, szétválogatás, sorba rendezés

2. Számfogalom megalapozása, építése (számkép)

A/ Mennyiség és számismeret

- Halmazok létrehozása, felosztása, osztályozása
- Kevesebb, több, ugyanannyi
- Számolás
- Ellenpárok képzése
- Összeadás-kivonás
- Bontás
- Sorszámokkal való számlálás

B/ Becslések, mérések (hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, terület, térfogat, tömeg, űrtartalom)

3. Geometriai tapasztalatszerzés

- Építések, alkotások szabadon, másolással.
- Tevékenységek tükörrel (szimmetria)
- Tájékozódás – térben: kiterjedések (kisebb-nagyobb, rövidebb-hosszabb, alacsonyabb-magasabb, keskenyebb-szélesebb)
- Síkmértani alakzatok (négyzet, téglalap, kör, háromszög, trapéz, rombusz)
- Mértani testek (gömb, téglatest, kocka, gúla)

4. Térbeni irányok, viszonyok

5. Matematikai szimbólumok használata

A fejlődés fokmérői:

- Szívesen vesz részt a matematikai jellegű játékokban (mi változott meg, logikai játék, ASCO játék, LÜK – játék, függvényjáték stb.).
- A tárgyakat össze tudja hasonlítani nagyság, szín, forma, kiterjedés, anyag, mennyiség szerint.
- Képes két kiterjedést, mennyiséget egyenlővé vagy kisebbé, nagyobbá tenni.
- Helyesen használja a tö- és sorszámneveket.
- Tud 10-es számkörben bontani, részhalmazokat egyesíteni. Érti a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmát.
- A térbeli viszonyokat, irányokat jelző kifejezéseket helyesen használja (képes tájékozódni az ismert irányok szerint).
- Képes ítéletalkotásra.
- Tevékenységeikben megnyilvánul a logikus gondolkodás.
- Ismeri, érti, használja az elemi matematikai kifejezéseket.
- A feladatok megoldásában együttműködik.

- Képes elemi problémák meglátására és megoldására. A problémahelyzetek megoldásában kreatív.

3.3.3 Művészeti nevelés

A művészeti nevelésnek nagy szerepe van a személyiség egészséges fejlődésében, elősegíti az érzelmek sokszínű kifejezését, átélését, valamint az **önkifejezés** eszköze.

Programunk komplex módon értelmezi a művészeti nevelést. A különböző területek összekapcsolása maradandóbb élményt nyújt a gyermekek számára.

A mese-vers, az ének-zene és az ábrázolás állandóan jelen lévő, választható tevékenység a csoportszobában és a szabadban.

A művészeti nevelésben rejlő lehetőségeket is kihasználjuk a sajátos nevelési igényű gyerek fejlesztésére, a sérüléséből eredő hátrányok csökkentésére. Ennek során építünk a mesék érzelmi biztonságot nyújtó, feszültség oldó hatására; a mondókák, versek, dalok ritmusára; az utánzó mozgások, énekes játékok, a különböző vizuális tevékenységek mozgásfejlesztő szerepére.

Célja:

- Alakuljon ki szeretetük a különféle művészeti ágak (irodalom, zene, képzőművészet) iránt.
- Legyenek nyitottak az esztétikai élmények befogadására.
- Maguk is legyenek részesei a művészeti tevékenységeknek.
- Bontakozzon ki kreativitásuk, a tehetséges gyerekek kapjanak teret képességeik kibontakoztatására.

A szervezés lehetőségei:

- a gyermek kezdeményezésére épülő, spontán tevékenység,
- tervszerű kezdeményezések hetente egy alkalommal,
- alkalmoszerű lehetőségek beépítése a nevelés-oktatás folyamatába.

A művészeti nevelés területei:

- verselés, mesélés
- ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

3.3.3.1 Verselés, mesélés

Az irodalmi művek hallgatása, mondása a gyermekeknek ugyanolyan természetes igénye, mint a játék. Része az egész óvodai életet átfogó anyanyelvi nevelésnek.

Cél: Az igényes, életkornak megfelelő irodalmi alkotások megszerettetése, az anyanyelvi kultúra fejlesztése.

Feladat:

- a gyermekek irodalmi érdeklődésének felkeltése
- az irodalmi élmény-nyújtással népi, klasszikus és kortárs irodalmi alkotások, mesék, versek megszerettetése
- az anyanyelvi kultúra megalapozása, hagyományápolás
- aktív, passzív szókincs bővítése
- kommunikációs képességek fejlesztése (metakommunikáció eszközeinek alkalmazása)
- önálló mesélésre, verselésre ösztönzés

- érzelmi, erkölcsi, értelmi, akarati tulajdonságok fejlesztése
- a könyv szeretetére, megbecsülésére nevelés

A mondókázás, verselés, mesélés mindennapi tevékenység óvodánkban. A mesélés a délutáni pihenés előtti nyugodt légkör megteremtésének elengedhetetlen eszköze.

A **mondókák, versek** ritmusukkal, hangzásukkal, játékoságukkal, a mozdulatok és a szavak egységével érzelmi élményeket nyújtanak. A gyakori verselés, mondókázás a gyermekeket önálló mondóka- és versalkotáásra készíti.

Csaknem valamennyi játéktémához, tevékenységi körhöz, természeti jelenséghez található hangulatot fokozó, érzelmi hatást erősítő költői alkotás. Az óvodapedagógus elsősorban a magyar gyermekköltészetből, a népi hagyományokat felelevenítő mondókákból, rigmusokból, versekből válogat.

A **mese** segíti a gyermekek érzelmi, értelmi fejlődését, erkölcsi érzékük alakulását, gazdagítja belső képvilágukat, segíti a gyermeki élményfeldolgozás folyamatát. A mesehallgatáshoz nyugodt, meghitt légkör, élményszerű előadásmód szükséges.

A mesék válogatása alkalmazkodik a gyermekek érdeklődéséhez, fejlettségéhez. Merítünk a magyar népmesékből, a magyarság történelmét feldolgozó mondákból, más népek népmesei hagyományaiból, valamint a magyar- és világirodalom klasszikus és kortárs remekeiből.

A 3-4 évesek csoportjában elsősorban **rövid, verses**, ismétlésekkel, kötött ritmusú részletekkel díszített **meséket** (láncmesék, halmozó-mesék), **emberi történeteket**, **egyszerű állatmeséket** mondunk.

A 4-5-6 éveseknél ezek mellett megjelennek a **csodás elemekkel** átszőtt, rövidebb **tündérmesék**, valamint a **rövid csalimesék, mondókamesék**.

Az 5-6-7 évesek csoportjában azok a mesék a kedveltek, amelyekben szerepet kap a **tréfa, a csel, a furfang**. Szívesen hallgatnak elbeszéléseket is. Ebben a korban élvezik igazán a magyar népmesekincs legszebb darabjait, a **bonyolultabb, több cselekményszálon futó tündér- és varázsmeséket**. Az anyagválasztásban helyet kapnak a hosszabb verses mesék, folytatásos mese-regények.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- szereti és szívesen hallgatja az irodalmi alkotásokat
- képes verseket, mondókákat felidézni, elmondani
- kedvenc meséjét önállóan elmondja, eljátssza, dramatizálja
- képes önállóan mesét vagy rövid történetet kitalálni, elmondani, önállóan is vállalkozik meseszövegre (a vers és mese alkotása, annak mozgással vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja)
- érdeklődve hallgat folytatásos meseregényt, nyomon követi az eseményeket
- értelmezni tudja a jeles napok, ünnepek lényegét
- szóban is képes megfogalmazni erkölcsi állásfoglalást, tud indokolni
- óvatosan bánik a könyvekkel, megbecsüli, látja a benne rejlő értéket
- óvodai rendezvényeken, ünnepeken aktívan részt vesz

3.3.3.2 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az éneklés, énekes játék, zenehallgatás a mindennapi tevékenység része, mely a szabadban és a csoportszobában is kezdeményezhető. Az élményszerű éneklés, zenélés, közös játék alapfeltétele az oldott, nyugodt légkör.

Cél: a gyermek általános fejlődésének elősegítése a zene által, zenekedvelő gyerekek nevelése, a zene és a tánc megszerettetése, a szép, tiszta éneklésre való nevelés.

Feladat:

- a gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése, élménynyújtás, zenei ízlésük formálása
- a zenélés örömeinek megéreztetése
- a zene, az éneklés és az énekes játékok megszerettetése
- zenei készség- és képességfejlesztés
- zenei alkotókedvük, mozgáskultúrájuk, esztétikai érzékük fejlesztése
- zenei anyanyelvük megalapozása
- zenei hagyományápolás
- a különböző zenei stílusok befogadására ösztönzés

A zenei nevelés kölcsönhatásai:

1. Esztétikai nevelés:
 - megismerteti az értékes zenét, a jó előadást
 - zenei igényességre, ízlésformálásra, érzelmi gazdagodásra nevel
2. Értelmi nevelés:
 - tudatosság
 - téri-, időbeli viszonyok, fogalomismeret, megfigyelőképesség, számfogalom, testséma, testtudat
 - kreativitás, fantázia, szabálytartás, feladatértés, emlékezet
3. Erkölcsi nevelés:
 - a közösségi érzés fejlesztése
 - a szabályok betartása az önfegyelmet, akaratot fejleszti
 - együttműködés, tolerancia
4. Testi nevelés:
 - az énekes játékoknál az egész test fejlődik (mozgáskoordináció, gyorsaság, lépés, járás, futás, forgás, kéz-láb koordináció, oldaliság, ugráskészség, állóképesség stb.)

Az egészséges életmódra nevelés szempontjából a zenei nevelés során a következőkre kell figyelniük:

- megfelelő tér és friss levegő biztosítása,
- helyes légzésre szoktatás,
- megfelelő hangerőn való éneklés,
- helyes testtartás,
- a gyermeki mozgási igény kielégítése a dalos játékok, népi játékok által.

Az ének-zenei kezdeményezések ***dalanyagát*** az óvodapedagógus az óvodai ének-zene gyűjteményekből, népdalok és népi játékok gyűjteményeiből, néptáncok elemeiből, zeneszerzők gyermekek számára írt dalaiból, műveiből válogatja. Törekszik az igényes műválasztásra.

Figyelembe veszi:

- a gyermekek életkori sajátosságait, a csoport- és az egyének képesség-szintjét,
- zenei készségüket és érdeklődésüket.

A dalanyag alkalmazkodik az óvodai élet mindennapjaihoz, az ünnepekhez, jeles napokhoz, hagyományokhoz stb. Az óvodapedagógus évente koruknak, fejlettségüknek megfelelő dallal, mondókával, dalosjátékkal ismerteti meg a gyermekeket. Rendszeresen részesíti őket a *zenehallgatás* élményében, melynek *módjai:*

- óvodapedagógus éneke,

- óvodapedagógus hangszeres játéka,
- audiovizuális eszközök használata,
- meghívott előadóművészek bemutatója,
- koncerteken, hangversenyeken való részvétel

A zenei készség, képesség fejlesztése leginkább kötetlen tevékenységek szervezése által történik, a differenciálás eszközének alkalmazásával. A gyermek zenei tevékenysége lehet *befogadó, reprodukáló és alkotó*.

A zenei készség-, képességfejlesztés területei:

- éneklési készség fejlesztése
- ütem- és ritmusérzék fejlesztése
- hallásfejlesztés
- zenei érdeklődés, alkotókészség, kreativitás támogatása
- a zene hallgatására nevelés
- mozgáskultúra formálása

A tánc, néptánc és a népi játékok mindent átfogó, összetett fejlesztősorként hatnak a gyermekekre. Spontán fejlesztik a következő képességeket: figyelmet, emlékezetet, szerialitást (mozgások sorrendje), taktilis (érzékelő) csatornákat, ügyességet, ritmusérzékét, érzelmi és szociális érettséget.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- szívesen részt vesz a zenei kezdeményezéseken, tevékenységekben
- ismer dalos játékokat, mondókákat, tudja azokat egyenletes és ritmust jelző tapssal kíséni
- tudatosan képes a hangszín, hangerő, hangmagasság változtatására, megnevezi azokat
- érdeklődik a hangszerek iránt, használja az egyszerűbb ritmushangszereket önállóan, ill. társakkal zenekarban
- képes ismert mondókát, dalokat felismerni motívumról, zenei emlékezete alapján
- képes egyszerű zenei motívum alkotására
- zenére képes esztétikus táncos mozdulatot, mozgást előadni, képes mozgását társaihoz igazítani
- jeles napok, ünnepek, rendezvények zenei anyagát örömmel énekl, játssza
- élőzenét, népdalokat, műdalokat figyelmesen hallgat

3.3.3.3 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A gyermek élményeinek, érzelmeinek, gondolatainak, fantáziavilágának leglátványosabb és legkifejezőbb formája az ábrázolás (gyermeki rajz, plasztika, festmény stb.).

Cél: A gyermek vizuális kifejezőmódjának támogatása, alkotás örömeinek megélése, esztétikai élmények befogadása.

Feladat:

- a gyermek érdeklődésének felkeltése a környezet tér-, szín- és formavilága iránt
- a gyermeki önkifejezés
- gyermeki élmények feldolgozása
- a rajzolás, mintázás, festés és egyéb vizuális tevékenységek megszerettetése
- ábrázolási eszközök, technikák megismertetése
- vizuális készség-, képességfejlesztés (szem-kéz koordináció, finommotorika)
- esztétikai érzék alakítása, ízlésformálás, művészeti alkotások megismertetése
- alkotó fantázia fejlesztése

Motivációs tényezők a vizuális tevékenységben:

- eszköz és technika,
- alkotás öröme, sikerélmény,
- élmény.

A gyerekek számára az egész nap folyamán biztosítjuk az ábrázolás, alkotás, kézműves tevékenység lehetőségét. A különböző technikákkal való ismerkedés lehetőségét tudatosan tervezzük, időt és teret biztosítva a gyakorlásra, az alkotásban való elmélyülésre. Olyan szokásrendszereket alakítunk, melyek segítik a különböző technikák helyes alkalmazását (eszközhasználat, higiénia, biztonság). A séták, kirándulások jó lehetőséget biztosítanak arra, hogy a gyermekek felfedezzék, meglássák a természet sokszínűségét, megismerhessék a közvetlen és tágabb környezetük szépségeit (épületek, műemlékek, képzőművészeti alkotások, népművészeti elemek és hagyományok, nemzeti szimbólumok). Rendszeresen látogatunk kiállításokat (kézművesség, festészet, szobrászat, iparművészet). Támogatjuk és megszervezzük a gyermeki alkotások közösségi eseményeken való bemutatását, valamint a tehetségek felismerését, gondozását.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenység során buzdítja, ösztönzi, segíti a gyermekeket az alkotásban, kialakítja bennük az alkotás, a kreatív önkifejezés és az esztétikai élmények iránti igényt.

Vizuális tevékenységek:

- **rajzolás, karcolás** (zsírkréta, színes ceruza, grafit ceruza, porkréta, filctoll, színes tus, rajzolás a homokban, hóban). Rajzolás különböző méretű, anyagú, színű, érdes és sima felületre.
- **festés** (vékony, vastag ecsettel, nyomatok készítése, festés különböző eszközökkel, gombfestékekkel, temperával, textilfestés)
- **mintázás** (agyaggal, gyurmával, lisztgyurmával, gipsszel, homokkal, hóval)
- **téri játékok, építés** (újrahasznosított eszközökkel, természeti kincsekkel)
- **papírajátékok, képalakítás** (tépés, vágás, ragasztás, hajtogatás, papírszobrászat, kollázs, montázs)
- **textil- és fonaljátékok** (vágás, ragasztás)
- **szövés, varrás, fonás**
- **bábkészítés** (síkbáb, ujjbáb, zacskóbáb, fakanálbáb, termésbáb)
- **egyéb hasznosítható anyagok**

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- örömmel, saját kezdeményezésére ábrázol szabadidőben is
- szívesen, aktívan vesz részt a kezdeményezéseken, érdeklődik a különböző technikák iránt
- jártas az eszközök használatában
- ceruzafogása biztos
- képalkotásban kifejezi gondolatait, élményeit különböző technikákkal
- ábrázolásában kifejező eszközként használja a színeket
- képi témáiban megjelennek a részformák, a térben történő ábrázolás
- stabil testséma ismeret jellemzi, amely rajzaiban is megnyilvánul
- képes véleményt alkotni környezete esztétikájáról, művészeti alkotásokról

IV. TEHETSÉGGONDOZÁS, VALAMINT A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ ÉS A BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGGEL KÜZDŐ GYERMEKEK NEVELÉSE

4.1 Tehetséggondozó, személyiségfejlesztő program

A tehetséggondozás kereteit a Nemzeti Tehetség Program jelöli ki, amelyet a Nemzeti Tehetség Alap támogat. A Nemzeti Tehetség Program és Alap a gyermek- és ifjúságpolitikáért felelős miniszter irányítása alatt, jogszabályban foglaltak szerint működik. A Nemzeti Tehetség Program elérendő célokat jelölhet ki a köznevelési intézmények számára, és tartalmazza a feladatok finanszírozásának módját is.

Óvodánk nyertes intézmény lett a 2023/24-es nevelési évben a Nemzeti Tehetség Program által kiírt pályázaton. Ennek köszönhetően lehetőségünk nyílt továbbképzések szervezésére, fejlesztőeszközök beszerzésére, élményt adó programok biztosítására a gyermekek és szüleik számára. Célunk, hogy minden gyermeknek legyen lehetősége érdeklődésének megfelelően részt venni a programban. Minden esetben figyelembe vesszük a motivációt, a téma iránti erős érdeklődést, az elköteleződést, a képességek átlagon felüli szintjét, a kitartást, a kreativitást. A gyermekek fejlesztése, szociális kompetenciájuk erősítése, képességeinek kiteljesítése a dústítás, gazdagítás módszerével, a **játékosság** biztosításával, valamint az **élmények nyújtásával** történik. Az életkori sajátosságok következtében a tehetséggondozó tevékenységben való részvétel minden esetben **nyitott és átjárható**.

4.1.1 Alapelveink a tehetséggondozásban

- minden területen alapvető célunk az értékek közvetítése (képzőművészet, zene, irodalom)
- alapelvünk minden gyermek differenciált fejlesztése
- a tehetségígéretes gyermek számára szabad és biztonságos légkört teremtünk, melyben bátorságot meríthet az új ösztönző ingerekre
- lehetőséget teremtünk, hogy kipróbálhassák képességeiket
- a képességek kibontakozására minden időben (3-7 év) érzékenyen reagálunk
- elfogadjuk a gyermeket az adottságaival, képességeivel együtt
- segítjük elképzelései megvalósításában, tevékenységeiben
- buzdítjuk, támogatjuk a kíváncsi, kísérletező, újat kereső cselekedeteiben
- reális értékelésre törekszünk, mellyel célunk, hogy minél több sikerélményt éljenek át
- a tehetségígérettel a nap folyamán, többnyire játékidőben és/vagy kezdeményezések során differenciáltan foglalkozunk
- a gyerekek fejlesztése kiscsoportos formában és/vagy egyénileg történik
- vállaljuk, hogy folyamatosan fejlesztjük magunkat, annak érdekében, hogy minél hatékonyabban tudjuk segíteni a gyermekeket

Általános célunk:

- énkép erősítése
- általános képességek megalapozása
- tevékenységek biztosítása
- az erős és gyenge oldal fejlesztése
- kreativitás kibontakoztatása
- élményszerző programok szervezése

A kiváló adottságokkal rendelkező, magas szintű teljesítményre képes gyermekek jellemzői:

- átlag feletti általános és speciális képességek
- kreativitás

- feladat iránti elköteleződés

4.1.2 Feladataink a tehetséggondozásban

A tehetségígéretes gyermekek felismerése, fejlesztése a csoporton belül az óvodapedagógusok feladata. A gyermekek fejlesztése a dúsítás, gazdagítás módszerével, a játékoság biztosításával történik. A fejlesztés időpontjának megválasztása a gyermek igényéhez igazodik, az egyéni, ill. kiscsoportos tevékenységek jellemzően a játékidőben történnek.

Feladataink:

- A csoportnaplóban tervezni az adott időszak kiemelt fejlesztési feladatait – **elsősorban a szabad játékba ágyazottan**, de természetesen a zenei, mozgás, intellektuális képességeket a kezdeményezések anyagában is.
- Tervezetten, heti egy alkalommal és spontán adódóan fejlesztjük a tehetségígéretes gyerekek erős oldalait, egyéni vagy kiscsoportos formában.
- Tervezetten, szükség szerint fejlesztjük a tehetségígéretes gyerek kevésbé erős oldalát is.

4.1.3 A tehetséggondozás feltételeinek megteremtése

Személyi feltételek:

- önismeret, önképzés, továbbképzés biztosítása
- nyugodt, érzélem gazdag, elfogadó légkör megteremtése
- együttműködő óvodapedagógus párok

Tárgyi feltételek:

- elegendő mennyiségű, minőségű kreatív játékeszköz
- anyagok, tárgyak, félkész eszközök
- különböző képességeket fejlesztő társas játékok (sakk, dominó, kártya, puzzle)
- könyvek, ismeretterjesztő kiadványok, lexikonok
- hangszerek, hangkeltő eszközök, zenei hanganyagok
- testek, alakzatok, idomok, kiterjedések
- audiovizuális eszközök

Egyéb feltételek:

- megfelelő hely
- elegendő idő

Az óvodában fejlesztett tehetség területek:

- gyermekek zenei és képzőművészeti képességének fejlesztése,
- logikus gondolkodás fejlesztése,
- mozgástehetségek fejlesztése,
- nyelvi kultúra fejlesztése.

4.2 Pedagógiai program a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek fejlesztéséhez

4.2.1 A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése az Oktatási Hivatal irányelvei alapján

Intézményünkben - a Debreceni Egyetem Óvodájának Szakmai Alapdokumentumában megfogalmazottak szerint - a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése a többi gyermekkel együtt, azonos óvodai csoportban történik; amennyiben **a szakértői vélemény alapján a gyermek**

egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd (súlyos tanulási, figyelem-, vagy magatartásszabályozási zavarral) és a többi gyermekkel együtt nevelhető, integrálható.

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segéd-eszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Célunk, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg.

A sajátos nevelési igényű gyermek a közösségbe való beilleszkedését elősegíti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése.

Gondot fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez. A pedagógusok fejlesztő tevékenységét az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények szakembereinek (logopédus, pszichológus, gyógypedagógus, mozgásfejlesztő, tanulási képességeket fejlesztő) munkája segíti.

Az óvoda igazgatója támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedését, egyenlő hozzáférését a foglalkozásokhoz, önmagához mért fejlődését tekintjük.

A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező **óvodapedagógus**

- **egyéni fejlesztési tervet készít**, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- évente legalább egy alkalommal rögzíti a fejlesztés eredményét,
- a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükségletre igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

V. GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN

Célunk: a gyermekek törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítése, a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése.

Az óvoda a gyermekek érdekében együttműködik a családokkal, elősegítjük a gyermek családban történő felnevelését.

1997. évi XXXI. törvény módosítása alapján, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló fogalmának meghatározása a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint történik, ami 2013. szeptember 1-től lépett életbe. [Nkt. 4.§ 13. b)]

A Gyvt. VIII. fejezete a következő 67/A. §-sal és azt megelőzően a következő címmel egészült ki:

A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet megállapítása:

67/A. § (1) **Hátrányos helyzetű** az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,
- b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33 §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szűkséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

(2) Halmozottan hátrányos helyzetű

a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az

- (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,
- b) a nevelésbe vett gyermek,
- c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Az óvoda nevelőtestületének gyermekvédelmi feladatai:

- a gyermeki jogok érvényesülésének biztosítása
- a fogyatékos, tartósan beteg gyermek fejlesztése, személyiségének kibontakozása
- a gyermek vallásszabadságának, továbbá nemzetiségi, etnikai és kulturális hovatartozásának tiszteletben tartása, elfogadó légkör kialakítása
- a gyermek fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek elleni védelme

- a gyermek emberi méltóságának tiszteletben tartása, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelme
- a biztonságos környezet és az egészséges életmód alapvető feltételeinek megteremtése
- gyermekbalesetek megelőzése, balesetvédelmi- és mentálhigiénés nevelés
- a pedagógiai program és tehetséggondozás feltételeinek megteremtése minden gyermekre kiterjedően
- a gyermekek és családjuk minél jobb megismerése, segítő partnerkapcsolat kiépítése
- szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek
- a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek támogatása, segítése szükség esetén szakember segítségének kérése
- a gyermekek helyzetének gyermekvédelmi szempontból történő folyamatos figyelemmel kísérése
- a veszélyeztetett, HH/HHH gyermekek óvodába járásának elősegítése
- a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések
- esélyegyenlőségi terv készítése az esetleges hátrányok kompenzálására
- a gyermekek rendszeres óvodalátogatásának figyelemmel kísérése, a hiányzás jelzése
- az integrált nevelés elősegítése
- közreműködés az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében
- javaslatétel támogatások odaítélésére a családok szociális-, és anyagi helyzetének megfelelően
- részvétel az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában, szükség esetén, soron kívüli vizsgálat kezdeményezése
- szülők rendszeres tájékoztatása a gyermekek fejlődéséről, a gyermekvédelmi felelős személyéről, megkeresésének lehetőségéről, a városban működő gyermekvédelmi intézményrendszerről, annak elérhetőségeiről
- a szülői szerep betöltésének segítése: szülői fórumok, nyílt napok, családlátogatások, szülőértekezletek, fogadóórák, mentálhigiénés tanácsadások, szabadidős programok, családi sportnapok, ünnepélyek szervezése
- adatvédelem, titoktartás

Az óvodai gyermekvédelmi feladatok:

A **gyermek veszélyeztetettségének észlelése** esetén az intézmény és az intézményben dolgozók jogszabályi kötelezettségei:

- **jelzés** a család- és gyermekjóléti szolgálat felé
- a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén **a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés** kezdeményezése
- egymás felé együttműködési és tájékoztatási kötelezettség

A 2018/2019-es nevelési évtől – a jogszabálynak megfelelően – a köznevelési intézményekben **szociális segítő** is részt vesz a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a veszélyeztetettség megelőzésében.

A szociális segítő az óvodapedagógusokkal együtt szervezi és irányítja a nevelőtestület és a családok gyermekvédelmi tevékenységét, valamint segítik a gyermekek felzárkóztatását, ill. a rájuk ható veszélyeztető tényezők kiküszöbölését.

VI. A KAPCSOLATTARTÁS RENDSZERE

Az óvoda a **fenntartóval** a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 84-85. § rendelkezéseit figyelembe véve tart kapcsolatot.

A fenntartó biztosítja az óvoda működéséhez szükséges feltételeket. Tiszteletben tartja az óvoda szakmai önállóságát, támogatja az intézmény újszerű kezdeményezéseit. A fenntartó segíti a pedagógusok továbbképzését, szakmai fejlődését.

A **gyermekkel** való kapcsolat mindennél fontosabb az óvoda számára. Az, hogy ők jól érzék magukat, nyugodt, tevékeny légkörben, esztétikus, tiszta környezetben éljenek, játszanak, fejlődjenek, gyarapodjanak, valamennyi itt dolgozó célja, feladata.

A **családokkal, a szülők közösségével** az óvoda segít, partneri kapcsolatot tart fenn. A szülők számára az óvoda nyitott. A kapcsolattartás formái: naponkénti találkozás, fogadóórák, ünnepek, sport- és egyéb rendezvények, kirándulások, nyílt napok, családlátogatások, szülői értekezletek, ankétok.

Az óvodai csoportok szülői munkaközösség vezetőt választanak, akik képviselik a csoport szülői közösségének érdekeit.

Kapcsolattartás formája	Kapcsolattartás gyakorisága	Korcsoport
Napi találkozások	Naponta	Minden korcsoport
Fogadó órák	Szükség szerint	Minden korcsoport
Nyitott óvodai ünnepek	Évente legalább 2 alkalom	Minden korcsoport
Sport- és egyéb rendezvények	Általában évi 2 alkalom	Minden korcsoport
Sportversenyek	Évente 1-2 alkalom	4-5 és 6-7 évesek csoportja
Kirándulások	Évente 1 alkalom	Minden korcsoport
Nyílt napok	Évi 1 alkalom	6-7 évesek csoportja és leendő kiscsoportosok csoportja
Családlátogatások	Indokolt esetben	Minden korcsoport
Szülői értekezletek	Évi 1 alkalom	Minden korcsoport
Tanítói szülői értekezlet	Évi 1 alkalom	5-6-7 évesek csoportja
Szülős játszó délelőtt	Évkezdetkor	6-7 évesek csoportja

A külső kapcsolatok rendszere, formája és módja

Külső kapcsolatok		
Megnevezés	A kapcsolattartás formája	A kapcsolattartás módja
Fenntartó - Debreceni Egyetem - DE KK	- adatszolgáltatás - jelentés, beszámoló - tájékoztatás - ellenőrzés, értékelés	- a hatályos jogszabályoknak megfelelően - szükség szerint
Oktatási Hivatal	- adatszolgáltatás - jelentés	- a hatályos jogszabályoknak megfelelően
Magyar Államkincstár Megyei Igazgatósága	- adatszolgáltatás	- a hatályos jogszabályoknak megfelelően
Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal	- adatszolgáltatás - jelentés, beszámoló - ellenőrzés	- a hatályos jogszabályoknak megfelelően
Debreceni Pedagógiai Oktatási Központ	- adatszolgáltatás - jelentés	- a hatályos jogszabályoknak megfelelően
Debreceni MJV Önkormányzata - Pedagógiai Szakszolgálat	- adatszolgáltatás - jelentés, beszámoló	

- Családsegítő és Gyermekjóléti Központ	- tájékoztatás - esetmegbeszélés - szakértői konzultáció - rendezvényeken való részvétel	- informális megbeszélés, megegyezés szerint - a munkaterveknek megfelelően - szükség szerint
Pedagógiai Szakmai Szolgáltatók - OH Debreceni Pedagógiai Oktatási Központ	- továbbképzés - szakmai rendezvények - szakértői konzultáció - műhelymunka - szakmai tanácskozás - pályázatok	- informális megbeszélés, megegyezés szerint - a munkaterveknek megfelelően - igény szerint
Települési partnerek - Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Debreceni Járási Hivatal Népegészségügyi Osztály - Nagyerdei Gyógyászati Kft.	szükség szerint - jelentés, tájékoztatás - programszervezés	- a munkatervnek megfelelően - szükség szerint
Intézményi együttműködés - Nem önkormányzati fenntartású óvodák - DE GYGYK Gyakorló Óvoda - DE KK Gyermekklinika - DE KK Fogorvostudományi Kar - DE Egészségügyi Kar - DE KK Bölcsőde - Református Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézet - Debreceni Alapellátási és Egészségfejlesztési Intézet - DE KK Vármegyei Védőnői Hálózat - DE Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája - DE Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Arany János téri feladatellátási hely - Árpád Vezér Általános Iskola - Debreceni Hatvani István Általános Iskola - Ibolya úti Általános Iskola - Debreceni Fazekas Mihály Általános Iskola - Szoboszlói úti Általános Iskola - Fazekas Mihály Gimnázium - Debreceni Állatkert és Vidámpark - Vojtina Bábszínház - Csokonai Színház - DE Botanikus kert - MLSZ (Bozsik Program) - Nagyerdei Erdészeti Erdei Iskola	Kölcsönösségen alapuló együttműködés - szakmai együttműködés, - egészségügyi vizsgálatok, - konzultáció, - pályázatok, - gyakorlati tapasztalatsere, bemutató foglalkozások, - rendezvények, programok, - tájékoztatás	- a jogszabályi előírásoknak megfelelően - a munkatervnek megfelelően - igény szerint
Civil szektorral való együttműködés - Szellőrözsa Környezeti Nevelési Baráti Kör - Leukémiás Gyermekekért Alapítvány - Természetjár - Debreceni Nagyerdőért Egyesület	Kölcsönösségen alapuló együttműködés - továbbképzés, - programszervezés	- a munkatervnek megfelelően - igény szerint

Felhasznált irodalom

- Bagdy Emőke - Telkes József: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.
- Balázné Szűcs Judit: Az ember aki óvodás. Szort Bt. 1997
- Dr. Benedek István: Az intézményvezetés négy tétele. Okker, Budapest, 1999.
- Dr. Benedek István: Pedagógiai vezetés, a vezetés pedagógiája. Okker, Budapest, 1995.
- Dr. Buda Béla: Mentálhigiéné - tanulmánygyűjtemény. Animula, Budapest, 1994.
- Dankó Ervinné: Nyelvi-kommunikációs nevelés az óvodában. Okker Kiadó
- Forrai Katalin: Ének az óvodában, Editio Musica, Budapest, 1993.
- Gordon, Thomas: P.E.T. A szülői eredményesség tanulása. Gondolat, Budapest, 1990.
- Kiss Tihamér: A gyermekek matematikai gondolkodásának kialakulása 2-7 életévekben. Piaget Alapítvány, Budapest, 1995.
- Kovács György – Bakosi Éva: Óvodapedagógia, Debrecen, 1999.
- Kovács György – Bakosi Éva: Óvodapedagógia, Debrecen, 2004.
- Kovács György – Bakosi Éva: Játék az óvodában, Debrecen, 2003.
- Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Gondolat, Budapest, 1981.
- Minőség az óvodában. Okker, 2001.
- Nagy Jenőné: Segédlet a helyi óvodai nevelési program elkészítéséhez. *Óvodavezetők kézikönyve IV.*, Okker, 1996.
- Perlai Rezsőné: Az óvodáskor viselkedéskultúrája. Okker,
- Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában. ALEX-TYPO, 1992.
- Pöcze Gábor: Helyi tervezés a közoktatásban. Okker, 1998.
- Dr. Székely Lajos: Az óvodai egészségnevelés elmélete és gyakorlata. Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózata Egyesület, Budapest, 1997.
- Dr. Tótszöllősné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában. 1994.
- Zilahi Józsefné: Nevelés az óvodában verssel, mesével. Magyar Pedagógiai Társaság Kisgyermeknevelési Szakosztály, 1989.
- Vajda Zsuzsanna: A gyermek pszichológiai fejlődése. Helikon Kiadó, 2001.
- Wender, Paul H.: A hiperaktív gyermek, serdülő és felnőtt. Medicina Könyvkiadó Rt., Budapest, 1993.
- Kompetencia-alapú Óvodai Programcsomag. Projekt száma: TÁMOP-3.1.1-08/1-2008-0002. Educatio, Budapest

A pedagógiai program alapjául szolgáló fontosabb jogszabályok

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- a 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról
- a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény
- a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet

- a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet
- **az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet**
- a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet
- az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet
- a köznevelésértfelelős miniszter mindenkorai rendelete a tanév rendjéről
- 48/2012. (XII. 12.) EMMI rendelet, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről,
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról,
- A Debreceni Egyetem Óvodájának módosított Szervezeti és Működési Szabályzata
- A Debreceni Egyetem Óvodájának módosított Szakmai Alapdokumentuma

Legitimációs záradék

1. Elfogadta az óvoda nevelőtestülete: Debrecen, 2024. május 07.

a nevelőtestület képviselőjében

2. A fenntartó jóváhagyta:

a fenntartó részéről

Debrecen, 2024. 05. 28.

Hatályba lépés dátuma: 2024. szeptember 01.

igazgató

FÜGGELÉK

- V. Az alkalmazottak létszáma, szakképzettsége, képzettsége**
- VI. A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke**

I. Alkalmazottak létszáma, szakképzettsége, képzettsége

Alkalmazottak	Jelenleg /fő/	Megjegyzés
Pedagógiai képesítéssel rendelkező, pedagógiai munkát végző főállású óvodapedagógus	17	
Óvodatitkár	1	
Egyéb munkakörben pedagógiai munkát segítő főállású pedagógiai asszisztens	3	
Egyéb munkakörben pedagógiai munkát segítő főállású dajka	13	
Egyéb munkakörben foglalkoztatott	1	műszaki dolgozó (udvaros-karbantartó)

Szak- és továbbképzés

	A képzés típusa	Fő
Pedagógus munkakörben foglalkoztatottak*	Pedagógus szakvizsga	5
	Másoddiploma	2
	Szakirányú szakképzettséget adó képzés (mentálhigiénikus, fejlesztő pedagógus, mentor pedagógus)	4
	Nyelvvizsga	12
	Egyéb képesítések	17
Nem pedagógus munkakörben foglalkoztatottak	Főiskolai, egyetemi végzettség	2
	Pedagógiai asszisztens	2
	Dajkaképző	16
	Egyéb képesítés (szakiskola, tanfolyam)	16
	Érettségi	9

* Határozatlan idejű szerződéssel rendelkező pedagógusokra vonatkozik.

II. A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke

I. Helyiségek

	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Rendelkezésre álló mennyiség		Megjegyzés
			I.sz.	II.sz.	
1.	csoporszoba	gyermekcsoportonként 1	2	6	a csoporszoba alapterülete 2 m ² /fő
2.	gyermekágy/fektető tároló		2	6	
3.	tornaszoba sportszertárral		1	1*	*tornaterem
4.	logopédiai foglalkoztató, egyéni foglalkoztató szoba, (óvodapszichológusi helyiség)	óvodánként 1	1	1	időbeosztással közösen használt helyiség
5.	játszóudvar	óvodánként 1	1	1	
6.	óvodavezetői iroda	óvodánként 1		1	
7.	óvodavezető-helyettesi iroda	óvodánként 1		1	
8.	óvodatitkári iroda	óvodánként 1		1	
9.	nevelőtestületi és könyvtárszoba	óvodánként 1	1*	1	többcélú helyiség
10.	általános szertár/raktár	óvodánként 1		1	
11.	többcélú helyiség (szülői fogadásra, tárgyalásra)	óvodánként 1	1	1	
12.	orvosi/elkülönítő szoba	óvodánként 1		1	
13.	gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	2	6	
14.	gyermekmosdó, WC	gyermekcsoportonként 1	2	6	
15.	felnőtt öltöző	óvodánként 1	1	1	
16.	felnőtt mosdó	óvodánként 1	1	2	
17.	felnőtt WC	óvodánként 1	1	2	
18.	felnőtt zuhanyzó	óvodánként 1	1	1	
19.	mosó, vasaló helyiség	óvodánként 1	1	1	
20.	szárítóhelyiség	óvodánként 1	1	1	
21.	felnőtt étkező	óvodánként 1		1	
22.	melegítőkonyha	óvodánként 1	1	1	
23.	tálaló-mosogató	óvodánként 1	1	1	
24.	ételhulladék-tároló	óvodánként 1	1	1	
25.	karbantartó műhely	óvodánként 1			a KK területén van biztosítva

II. Helyiségek bútorzata és egyéb berendezései

	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	I. sz.	II. sz.	Megjegyzés
1. Csoportszoba					
1.	óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	50	150	
2.	gyermekszék	gyermeklétszám szerint 1	50	150	
3.	gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	12	36	
4.	fényvédő függöny	ablakonként 1	8	24	
5.	szőnyeg	gyermekcsoportonként a padló 1/5-ének lefedésére alkalmas méretben	4	12	
6.	játéktartó szekrény, polc	csoporszobánként 2	6	12	
7.	könyvespolc	gyermekcsoportonként 1	2	6	
8.	élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	2	6	
9.	textiltároló és foglalkozási eszköz tároló	gyermekcsoportonként 1	2	6	

10.	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	2	6	
11.	szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	2	6	
12.	Hulladék szelektálására alkalmas gyűjtőedények	épület szintenként 1	1	2	
2. Tornaszoba					
13.	tornapad		2	4	
14.	tornaszőnyeg		1	2	
15.	bordásfal		11	12	
16.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet		1	2	
17.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	három gyerek egyidejű foglalkoztatására	1	2	
3. Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba					
18.	a fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközök				a Szakmai Alapdokumentumnak megfelelően, fogyatékkal élő gyermek nem jár az intézménybe
19.	tükör (az asztal szélességében)		1	1	
20.	asztal		1	1	
21.	szék		2	2	1 gyermek, 1 felnőtt
22.	szőnyeg		1	1	
23.	játéktartó szekrény, vagy a könyvek tárolására is alkalmas polc		1	1	
4. Óvodapszichológusi szoba					
24.	asztal		1	1	
25.	szék		2	2	
26.	szőnyeg		1	1	
27.	könyvek tárolására is alkalmas polc		1	1	
5. Játszóudvar					
28.	kerti asztal	gyermekcsoportonként 1	2	6	
29.	kerti pad	gyermekcsoportonként 2	4	8	
30.	babaház	minimum 1	1	2	
31.	udvari homokozó	gyermekcsoportonként 1	2	6	
32.	takaróháló	homokozóként 1	2	6	
33.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök		2	2	
34.	Udvari ivócsap, ivókút	1	1	1	
35.	műfüves pálya			1	
6. Intézményvezetői iroda					
36.	íróasztal és szék	1-1		1-1	
37.	tárgyalóasztal, székekkel	1-1		1-1	ülögarnitúra
38.	telefon	1		1	
39.	könyvszekrény	1		1	
40.	iratszekrény	1		1	
41.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1 felszerelés		1	
7. Intézményvezető-helyettesi, óvodatitkári iroda (a felszerelések feladatellátás szerint helyezhetők el)					
42.	íróasztal és szék	1-1		1-1	

43.	iratszekrény	1		1	
44.	telefon	1		1	
45.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1		1	
8. Nevelőtestületi szoba					
46.	asztal, ami egyben eszköz előkészítő munkaasztal is	pedagóguslétszám szerint 1	4	2*	*2 nagy asztal
47.	szék	pedagóguslétszám szerint 1	4	17	
48.	könyvtári dokumentum	500	130	370	nevelői szobába, csoportszobákban, használatban
49.	könyvszekrény	2	1	3	
50.	Számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1	1	1	
9. Többcélú helyiség					
51.	tárgyalóasztal székekkel	1	1	1	
10. Orvosi szoba, elkülönítővel		berendezése, felszerelése a vonatkozó jogszabályban előírtak szerint		1	
11. Gyermeköltöző					
52.	öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	gyermeklétszám figyelembevételével			csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelő akasztóval, fakkokkal
53.	öltözőpad	gyermeklétszám figyelembevételével			az öltözőszekrény padja, + egyéb padok
12. Gyermekmosdó, WC helyiség					
54.	törülközőtartó	gyermeklétszám figyelembevételével	50	150	
55.	falitükör	mosdókagylóként 1			minden mosdóban van, vagy a mosdókagylóhoz, vagy külön elhelyezve
56.	rekeszes fali polc (fogmosó-tartó)	gyermeklétszám figyelembevételével	50	150	gyerekszámnak megfelelő fogmosópohár rekeszes polc

III. Tisztálkodási és egyéb felszerelések

1.	egyéni tisztálkodó szerek	gyermeklétszám szerint 1	50	150	fésű, fogkefe, f.m. pohár
2.	tisztálkodó felszerelések	mosdókagylóként 1	9	18	
3.	fésűtartó	csoportonként 1	2	6	
4.	törülköző	felnőtt és gyermeklétszám szerint 3-3	150	450	
5.	abrosz	asztalonként 3	36	108	
6.	takaró	gyermeklétszám szerint 1	50	150	
7.	ágynemű huzat, lepedő	gyermeklétszám szerint 3-3	150	450	
8.	hűtésre, melegítésre, adagolásra szolgáló eszközök	óvodánként		1	hűtőszekrény, villanytűzhely

IV. A felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközök

1.	szennyesruha-tároló	óvodánként 1			Az intézményben nem mosunk felnőtt (dolgozói) ruhát.
2.	mosott ruha-tároló	óvodánként 1			
3.	mosógép - automata	óvodánként 1	1	1	

4.	vasaló	óvodánként 1	1	1	
5.	vasalóállvány	óvodánként 1	1	1	
6.	szárítóállvány	csoportonként 1	2	6	
7.	takarítóeszközök	óvodánként 1	1	1	
8.	kerti munkaeszközök, szerszámok	óvodánként 1-1	1-1	1-1	
9.	hűtőgép	óvodánként 1	2	3	
10.	porszívó	óvodánként 1	2	3	

V. A nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök

1. Játékok, játékeszközök					
1.	különböző játéktípusok eszközei (<i>mozgásos játékok, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, dramatizálás és bábozás, barkácsolás</i>)	csoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	15	45	
2.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	csoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	10	45	
3.	ének, zene, énekes játékok eszközei	csoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	10	40	
4.	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	csoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	15	45	
5.	értelmi képességeket (<i>érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás</i>) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	csoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	15	45	
6.	ábrázoló tevékenységet fejlesztő (<i>rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka</i>) anyagok, eszközök	csoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	50	150	(ecset, olló, ragasztó, ceruza, zsírkréta... stb.)
7.	a természeti- emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	csoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	15	45	
8.	munka jellegű tevékenységek eszközei	csoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	15	45	
2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök					
9.	digitális hangszer lejátszásra és képmegjelenítésre alkalmas eszköz	óvodánként 1	1	1	
	hangfalak	telephelyenként, székhelyenként	2	6	csoportonként 1 bluetooth hangfal
10.	diavetítő	óvodánként 1	1	1	
11.	vetítővászon	óvodánként 1	1	1	
12.	hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként 1	1	1	
13.	hangszer (gyermekeknek)	csoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	15	45	
14.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	csoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	1	1	sajátos nevelési igényű gyermek neveléséhez
15.	projektor	1	1	1	

VI. Egészség-és munkavédelmi eszközök

1.	ételminta-vétel (nejlontasak) készlet	óvodánként 1	1	1	
2.	elsősegély láda	óvodánként 1	1	1	
3.	gyógyszertár (zárható)	óvodánként 1	1	1	
4.	védőruha, amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt	a munkavédelemről szóló 1993. évi CXIII. törvény és végrehajtási rendeletei alapján, az óvodai munkavédelmi szabályzat szerint	1	1	
5.	tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint	4	7	